

Ponnahduslauta oikeille työmarkkinoille

sosiaaliset yritykset YLE - verkkouutisissa

Miia Markkanen-Romo

OPINNÄYTETYÖ
Marraskuu 2022

Sosionomi (YAMK)
Sosiaalialan erityisasiantuntija

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosionomi (YAMK)
Sosiaalialan erityisasiantuntija ylempi tutkinto-ohjelma

MARKKANEN-ROMO MIIA
Ponnahduslauta oikeille työmarkkinoille
sosiaaliset yritykset YLE - verkkouutisissa

Opinnäytetyö 71 sivua, joista liitteitä 2 sivua
Marraskuu 2022

Opinnäytetyön tarkoituksena oli muodostaa YLE - verkkouutisten perusteella kokonaiskuva sosiaalisten yritysten historiasta ja nykytilasta. Tavoitteena oli löytää vastauksia siihen, miksi sosiaaliset yritykset eivät ole onnistuneet saavuttamaan niille asetettuja tavoitteita. Kiinnostuksen kohteena oli sosiaaliin yrityksiin liittyvä terminologia, liiketoimintastrategiat sekä työllisyyspolitiikan vaikutukset sosiaalisten yritysten toimintaan.

Tutkimusjoukko muodostui 37 verkkouutisesta vuosilta 2004 - 2021. Aineisto analysoitiin käyttämällä dokumenttianalyysin menetelmää yhdistettynä teoriaohjaavaan sisällönanalyysiin. Aikaisempaan tutkimustietoon pohjautuen aineisto luokiteltiin ja teemoitettiin keskeisten käsitteiden avulla. Uutisissa kuului päättäjien ja työnantajien ääni. Työntekijöiden ja tutkimuksen ääni jäivät vähäisiksi. Päättäjien tavoite oli saada työntekijöitä avustaviin tehtäviin paikkaamaan työntekijävajetta. Yrittäjille ja työntekijöille olisi ollut tärkeää satsata myös sosiaaliseen puoleen, tukeen ja ohjaukseen. Yritysten johtohenkilöt olivat joutuneet toimintastrategioiden ristituleen. Pysyvien työllistämiskäytäntöjen sijaan sosiaalisista yrityksistä on tullut välityömarkkinapaikkoja ja sosiaalinen yritys käsitteenä näyttäytyi epäselvänä. Työkykyä kuvattiin eniten termillä vajaakuntoinen, osatyökykyisistä puhuttiin vähemmän.

Uutisissa käytetyn terminologian vaikutuksia ihmisten mielikuviin ja asenteisiin tulisi tutkia. Sosiaalisten yritysten rinnalle on noussut muita tuetun työllistämisen palveluita, kuten yhteiskunnallisia yrityksiä, joita on tuettu ja kehitetty valtion toimesta. Vuonna 2022 palkkatukeen on esitetty muutoksia ja lakia sosiaalisista yrityksistä on esitetty kumottavaksi. Marinin hallituksen tavoitteena on saada osatyökykyiset työelämään ja nostaa työllisyysaste 75 prosenttiin. Työllisyyspoliittiset toimet luovat mielenkiintoisia näkökulmia tulevaisuuden tutkimustyöhön.

Asiasanat: sosiaalinen yritys, tukityöllistäminen, työkyky, pitkäaikaistyöttömyys, terminologia

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Master's Degree Programme in Social Services

MARKKANEN-ROMO MIIA
Wise Integration Social Enterprises in YLE Online News
An Intermediate Step to the Real Labor Market

Master's thesis 71 pages, appendices 2 pages
November 2022

The aim was to examine Wise Integration Social Enterprises history and current state. The purpose was to find out why this employment policy innovation made by Finnish government has been failed to achieve its goals. This study focuses on the terminology, business strategies and the effects of employment policy on WISE operative actions.

The study was qualitative in nature. The data were collected through YLE online news by timeline between 2004 – 2021. The data were analysed by using documentary analysis compound with the theory content analysis. The findings were in line with the conducted made before. The most significant challenges in the WISE concept were found from the foundations. Terminology was perceived as difficult and the concept was not well known. For politicians providing jobs was the most important, but employers and employees would have liked to invest more in the social side, such as support and guidance.

As topics for further research, it is proposed how the language used in the news affects people's images and attitudes towards the persons with partial work ability and long-term unemployed. Alongside WISE have emerged new supported employment services. Ongoing reforms create many interesting perspectives for future studies.

Key words: WISE, employment policy, ability to work, long-term unemployed, terminology

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	TUTKIMUKSEN TAUSTA JA TARKOITUS	8
2.1	Sosiaaliset yritykset tutkimuskohteena	8
2.2	Aiheen ajankohtaisuus	9
2.3	Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset.....	13
3	SOSIAALISEEN YRITYSTOIMINTAAN LIITTYVÄT MÄÄRITELMÄT .	15
3.1	Sosiaalisen- ja yhteiskunnallisen yrityksen rantautuminen Suomeen.....	15
3.2	Sosiaalinen- ja yhteiskunnallinen yritys terminologiassa.....	17
3.2.1	Sosiaalisen- ja yhteiskunnallisen yrityksen yhtäläisyydet ja erot.....	19
3.2.2	Ranskalainen määritelmä	20
3.3	Sosiaalisen yritystoiminnan mitattavuus ja arvolupaus	21
3.3.1	Sosiaalisen yritystoiminnan mittareita.....	22
3.3.2	Sosiaalisen yritystoiminnan arvolupaus.....	24
4	SOSIAALISEN YRITYKSEN TYÖNTEKIJÖIHIN LIITTYVÄT MÄÄRITELMÄT	28
4.1	Pitkäaikaistyöttömyys ja työmarkkinatuen kuntaosuus.....	28
4.2	Vajaakuntoisuus ja osatyökykyisyys	29
4.3	Palkkatuki ja palkkatuki uudistus.....	31
4.4	Työolosuhteiden järjestelytuki	33
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA ANALYYSI	35
5.1	Aineiston keruu	35
5.2	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	38
5.3	Aineiston analyysi	41
6	TULOKSET	44
6.1	Sosiaaliset yritykset YLE - alueuutisissa	44
6.2	Sosiaalisten yritysten strategiat ristitulessa	46
6.3	Työllisyyspolitiikan vaikutukset sosiaaliseen yritystoimintaan	49
6.4	Sosiaalisten yritysten toiminnan arviointi ja kehittäminen.....	51
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	55
7.1	Sosiaalisten yritysten haasteet huonoissa perustuksissa.....	55
7.2	Pysyviä ratkaisuja ja uusia aluevaltauksia	57
7.3	Jatkotutkimusaiheita.....	60
8	POHDINTA	62
	LÄHTEET.....	65

LIITTEET.....	70
Liite 1. Kirjallisuuskatsauksen lähteet	70

1 JOHDANTO

Sosiaalisten yritysten taival on ollut kivinen. Liki kahdessakymmenessä vuodessa sosiaalisten yritysten toimintamallia ei ole saatu toimimaan tavalla, jolla lainsäätäjät 2000 - luvun alussa toivoivat. Vaikka laki sosiaalisista yrityksistä säädettiin alun perin turvaamaan pitkäaikaistyöttömien ja osatyökykyisten työelämään integroiminen, ovat työllistämistulokset jääneet lopulta marginaalisiksi. Lakia sosiaalisista yrityksistä on tarkasteltu säännöllisin väliajoin ja lakia on jälleen esitetty lakkautettavaksi vuoden 2023 alusta alkaen, osana tulevaa palkkatuki uudistusta. TE-palvelut on siirretty valtiolta asteittain kuntien hoidettaviksi ja vuoden 2024 aikana palvelut siirtyvät kokonaan kunnille. Näillä uudistuksilla tavoitellaan asiakaslähtöisempää ja tehokkaampaa palvelumallia työllistämisen edistämiseksi.

Sosiaaliset yritykset ovat saaneet rinnalleen uusia työllisyyspoliittisia innovaatioita. Suomen hallitus on ajanut voimakkaasti yhteiskunnallisen yrityksen mallin kehittämistä ja vahvistamista. Syksyllä 2021 aloitti toimintansa Yhteiskunnallisten yritysten Osaamiskeskus, johon Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) myönsi kolme miljoonaa euroa valtionavustusta. Lisäksi syksyllä 2022 on aloittanut toimintansa valtion erityistehtäväyhtiö Työkanava Oy, jonka tehtävänä on työllistää vaikeassa työmarkkina-asemassa olevia osatyökykyisiä henkilöitä.

Sosiaalisten yritysten tutkimus on ajankohtaista vallitsevien muutosten keskellä. Aihetta ei ole aiemmin tutkittu valtakunnallisen uutisoinnin näkökulmasta. Aiemmissä tutkimuksissa kiinnostuksen kohteina ovat olleet muun muassa lainsäädäntö (Sovasto 2021), hanketoiminta (Grönberg & Kostilainen 2012) ja vastuullisuus kysymykset (Boubousson, Iglesias & Richez-Battesti 2020). Tutkimuksissa on kritisoitu sosiaalisen yrityksen perustuksellisia valuvikoja. Kritiikin kohteiksi on etenkin nousseet terminologiaan liittyvät kysymykset. Tutkijoiden mukaan terminologia on hankaloittanut sosiaalisten yritysten tunnetuksi tekemistä ja vetovoimaisuutta (muun muassa Hanikka, Korpela, Mähönen & Nyman 2007 ja Patana 2013).

Tässä opinnäytetyössä tavoitteena on löytää Yleisradion (YLE) valtakunnallisista verkkouutisista vastauksia siihen, miksi sosiaaliset yritykset ovat hyvistä aikeistaan huolimatta jääneet pieneksi marginaaliseksi toimijaksi. Kiinnostuksen kohteena on myös työllisyyspolitiikan vaikutukset sosiaalisten yritysten toimintaan ja toimintamahdollisuuksiin. Tarkoituksena on tutkimusaineiston perusteella muodostaa kokonaiskuva sosiaalisten yritysten nykytilasta ja toimintamallin mahdollisuuksista kehittämiseen, sekä ottaa selvää tukeeko uutisaineisto aiempien tutkimusten kritiikkiä sosiaalisten yritysten perustuksellisista vioista.

Opinnäytetyössä avataan sosiaalisen yrityksen terminologiaa sekä kotimaisten että eurooppalaisten näkemysten pohjalta, sekä tarkastellaan terminologian saamaa kritiikkiä. Sosiaalisten yritysten strategioihin pureudutaan alun perin sodankäyntiin luodulla strategisella ajattelutavalla, jossa korostetaan historiassa tapahtuneista epäonnistumisista oppimista. Tarkastelemalla sosiaalisten yritysten toimintaa ja tilannetta YLE - verkkouutisoinnin näkökulmasta, lain voimassaoloaikana, saadaan kerättyä hyödyllistä tietoa siitä, mitkä ratkaisut ovat olleet toimivia ja mitkä osa-alueet kaipaavat vielä hiomista. Kehittämisehdotuksia ja jatkotutkimusaiheita tuodaan esille aineistosta nousseiden tarpeiden pohjalta. Lopuksi opinnäytetyöprosessi kootaan yhteen ja johtopäätöksissä palataan aineiston äärelle pohtien koko tuetun työllistämisen palvelukenttää sekä yhteiskunnallisesta että yksilön näkökulmista.

Opinnäytetyö toteutetaan käyttäen pelkästään sähköisesti saatavilla olevia aineistoja, joten tämä työ avaa suuntaviivoja tulevaisuuden akateemiseen tutkimustyöhön. Sähköisiin materiaaleihin perustuva opinnäytetyö toimii myös ajankuvana 2020 - luvun ammattikorkeakouluopiskelusta ja tieteellisen tiedon hakeemisesta sekä uuden tiedon tuottamisesta. Koronapandemia on muokannut käsitystämme akateemisesta opiskelusta. Etäyhteydet ja sähköisiin palveluihin turvautuminen ovat mahdollistaneet opiskelun- ja opinnäytetyöprosessin etenemisen pandemian aikana.

2 TUTKIMUKSEN TAUSTA JA TARKOITUS

Sosiaalisia yrityksiä on tutkittu harvakseltaan niiden historian aikana. Suomenkielistä tutkimusaineistoa on vähän verrattuna yhteiskunnallisen yrityksen konseptiin. Yhteiskunnallisia yrityksiä koskevissa tutkimuksissa on usein sivuttu myös sosiaalisia yrityksiä, koska sosiaalinen yritys on yksi vaihtoehto toteuttaa yhteiskunnallista yritystoimintaa, mutta yleensä maininta jää terminologiselle tasolle näissä yhteyksissä.

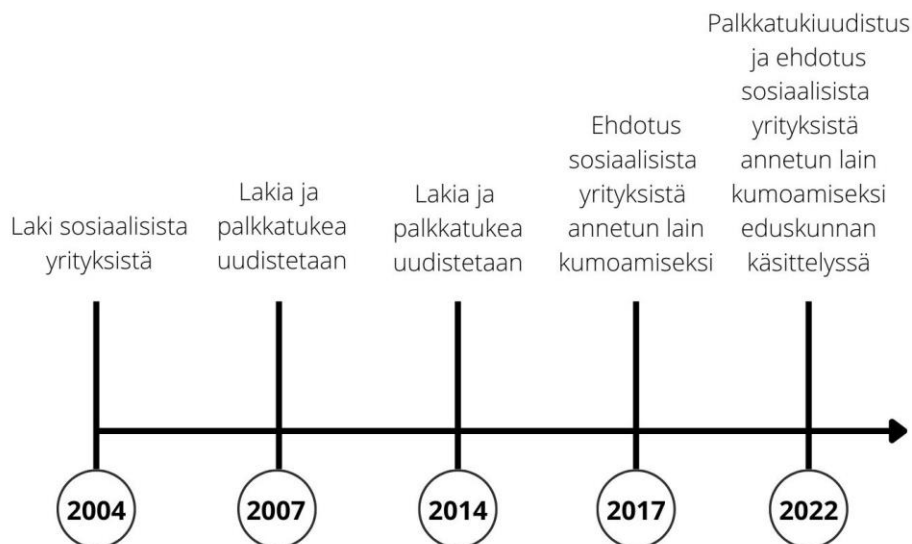
2.1 Sosiaaliset yritykset tutkimuskohteena

Sosiaalinen yritys on 2000 – luvun alun työllisyyspoliittinen innovaatio, joka nähtiin vastauksena vaikeasti työllistyvien väylänä työelämään. Sosiaaliset yritykset tarjoavat työpaikkoja erityisesti osatyökykyisille ja pitkäaikaistyöttömille. Sosiaalinen yritys on kuten muutkin yritykset, se tuottaa tavaroita ja palveluita tavoitellen liikevoittoa. Sosiaalinen yritys voi toimia millä alalla tahansa. Erona tavallisiin yrityksiin on laki sosiaalisista yrityksistä, joka tuli voimaan vuoden 2004 alusta. Laissa säädetään muun muassa sosiaalisen yrittäjyyden reunaehdoista ja taloudellisesta tuesta, vähintään 30 prosenttia työntekijöistä tulee olla osatyökykyisiä tai pitkäaikaistyöttömiä, joilla on oikeus palkkatukeen.

Lakia sosiaalista yrityksistä on tarkasteltu 18 toimintavuoden aikana viisi kertaa, kuten alla olevasta kuviosta 1 nähdään. Lakia tarkasteltiin ensimmäisen kerran jo kolme vuotta lain toimeenpanon jälkeen vuonna 2007, koska sosiaalisia yrityksiä oli perustettu vain vähän hallituksen asettamiin tavoitteisiin nähden (Hanikka & Kumpp. 2007). Palkkatuki koki suuremman uudistuksen vuonna 2015. Uudistuksella haluttiin varmistaa, ettei palkkatuki vääristä kilpailua yritysten välillä. Myös byrokratiaa haluttiin sujuvoittaa. Uudistus sai paljon kritiikkiä osakseen, muun muassa YLE uutisoi lokakuussa 2015, että uudistuksen myötä tuensaajien joukko väheni palkkatuen kohdennuksien vuoksi. Juha Sipilän hallitus esitti sosiaalisista yrityksistä annetun lain kumoamista vuonna 2017, koska ase-

tettujen työllistämistavoitteiden ei nähty toteutuneen toivotulla tavalla, ja sosiaalisten yritysten nähtiin saavan kilpailuetua palkkatuen ansiosta. Palkkatukeen nähtiin myös liittyneen väärinkäytöksiä. Lain kumoamisesitys liittyi osaltaan tulevaan maakuntaudistukseen. (Sovasto 2021.)

Syksyllä 2022 eduskunnan käsittelyssä oleva palkkatukiudistus on osa suurempaa yhteiskunnan rakenteiden muutosta. Työllisyyspalveluita on siirretty kuntien hoidettaviksi portaittain viime vuosien aikana ja tulevaisuudessa ne siirtyvät kokonaan kuntien hoidettaviksi. Tulevaisuudessa työelämästä tulee poistumaan enemmän työvoimaa kuin saadaan tilalle, joten työelämän ja järjestelmän kehittäminen on ajankohtaista

KUVIO 1. Sosiaalisista yrityksistä annetun lain ja palkkatuen muutokset.

2.2 Aiheen ajankohtaisuus

Suomalainen yhteiskunta on omaksunut nopeassa ajassa markkinatalouden oppeja julkisissa palveluissa, joka näkyy myös työvoimapolitiikassa. Perinteinen hyvinvointivaltio on murentunut kilpailukykyä korostavaan kilpailuvaltiopolitiikkaan. Vielä 2000 - luvun alussa sosiaaliset yritykset olivat uusi työllistämismuoto ja sosiaalipoliittinen innovaatio. Sosiaalisten yritysten rinnalle on kuitenkin noussut 2010 - luvulta lähtien uusia, vaihtoehtoisia tuetun työllistämisen palveluita. Sosiaalisten yritysten merkitys on heikentynyt uusien innovaatioiden

myötä. Aiemmin korostettiin työllistämisen merkitystä sosiaalisen vastuun kantamisena, mutta viime vuosina yhteiskunnallisen yritys vastuun teemat ovat korostuneet. (Sovasto 2021.)

Huhtikuussa 2021 Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) Ilona-hankkeen ja Yhteiskunnallisen yritystoiminnan tutkimusverkoston (finSERN) Yhteiskunnallisten yritysten tutkijatyöpajassa kerrottiin, että valtio panostaa voimakkaasti yhteiskunnallisen yrittäjyyden tukemiseen. TEM:in työmarkkinaneuvos Tuija Oivo (2021) toi tutkijatyöpajan esityksessään ilmi, että suunnitteilla on perustaa valtakunnallinen, vahvaan verkostoon perustuva yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskus ja asiantuntijayksikkö. Oivon (2021) mukaan Osaamiskeskuksen tarkoituksena on *”vahvistaa yhteiskunnallisten yritysten toimintaedellytyksiä, lisätä uusien yhteiskunnallisten yritysten määrää sekä kehittää yhteiskunnallisten yritysten osaamista. Tavoitteena on elinvoimainen yhteiskunnallisten yritysten ekosysteemi, joka osallistuu tehokkaasti yhteiskunnallisten haasteiden ratkaisuun.”* Oivo (2021.) Osaamiskeskus aloitti toimintansa syksyllä 2021 ja TEM myönsi toiminnan käynnistämiseen kolme miljoonaa euroa valtionavustusta. Hanketta rahoittaa TEM:in lisäksi Euroopan sosiaalirahasto (ESR). (Työ- ja elinkeinoministeriö 2021a.)

YLE uutisoi kesäkuussa 2022 uudesta valtion erityistehtäväyhtiö Työkanava Oy:stä, jonka on tarkoitus alkaa rekrytoida osatyökykyisiä työntekijöitä syksyllä 2022 (YLE 2022a). TEM:in sivuilla kerrotaan, että Työkanava Oy on valtion kokonaan omistama erityistehtäväyhtiö, jonka tehtävänä on työllistää työttömiä, kaikkein vaikeimmassa asemassa olevia osatyökykyisiä henkilöitä. Työkanavaan ohjaututaan töihin TE-toimiston kautta. Yhtiö toimii kuvauksesta päätellen eräänlaisena rekrytointiyrityksenä, joka palkkaa työntekijät, mutta myy heidän työpanostaan kolmansille tahoille. Yhtiön tavoite on toimia niin sanottuna väli työmarkkinapaikkana, jonka palveluksessa pyritään kohentamaan ja tukemaan työntekijöiden osaamista ja työmarkkinavalmiuksia kohti avoimia työmarkkinoita. Työkanava toimii yhteistyössä työhön integroivien yhteiskunnallisten yritysten ja kolmannen sektorin palveluntuottajien kanssa. Huomionarvoista on, että Työkanavan toiminnasta säädetään laissa, Laki Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä 242/2022. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2022a.)

Palkkatuen uudistamistarpeesta on käyty paljon keskustelua yhteiskunnan eri tasoilla. Yhteiskunnalliseen yrittäjyyteen ja Työkanava Oy:n myötä Marinin hallitus on esittänyt palkkatukeen mittavia muutoksia. Suunniteltu palkkatukiuudistus on hallituksen lausuntokierroksella syksyllä 2022: *”Hallituksen esitys laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta ja siihen liitetyiksi laeiksi sekä sosiaalisista yrityksistä annetun lain kumoamisesta (Palkkatuen uudistaminen)”* (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2022b.)

Jo vuonna 2019, Uudenmaan TE-toimiston johtaja Jarmo Ukkonen toi YLE:n verkkouutisessa esille palkkatukijärjestelmän tarkastelun tarpeen. Ukkosen (2019) näkemyksen mukaan palkkatuki on tehoton, koska *”sitä syydetään joka puolelle”*. Palkkatukea tulisi jälleen alkaa suunnata alkuperäisen tarkoituksensa mukaisesti yrityksiin, vaikeasti työllistyville ja pitkäaikaistyöttömien sekä osatyökykyisten työllistymisen tukemiseen. oikein kohdennettuna ja yhdistettynä muihin tukitoimiin palkkatuki toimii hyvin. Tilastojen mukaan jopa 40 prosenttia palkkatukipäätöksistä kohdentuu alle vuoden tai vain muutamia päiviä työttömänä olleisiin henkilöihin. (Ukkonen 2019.)

Tarvetta palkkatuen ja koko tuetun työllistämisen palvelukentän tarkastelua kohtaan on ollut jo pitkään. Isojen valtiontason hankkeiden myötä, on ajankohtaista tarkastella, mitä tapahtuu tuetun työllistämisen palvelukentällä, mikäli lakiesitys sosiaalisten yritysten alasajosta toteutuu. Pystyykö valtion oma Työkanava Oy korvaamaan sosiaaliset yritykset vai tarvitaanko rinnalle myös muita tuetusta työllistämisestä kiinnostuneita yrityksiä? Työllisyyspalvelut ovat asteittain siirtymässä valtiolta kuntien ja työssäkäyntialueiden hoidettavaksi vuoden 2024 loppuun mennessä. Osa palveluista ja työnhakija-asiakkaista on jo siirtynyt valtion TE-toimistoista kunnille. Nähtäväksi jää, kuinka kunnat tulevat työllisyyspalvelunsa järjestämään ja miten tulevaa mallia laissa säädellään.

Marinin hallitus tavoittelee näillä muutoksilla 75 prosentin työllisyysastetta ja toteutuakseen tavoite vaatii mittavia toimia osatyökykyisten ja pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen. Valtion tahtotilana on tukea ja kehittää yhteiskunnallisia yrityksiä ja tarjota uuden valtionyhtiön myötä tuetun työllistymisen mahdollisuuksia ja panostaa työnhakijoiden työelämävalmiuksien lisäämiseen. Muutoksia

palkkatukeen on tulossa työllisyyspoliittisten tavoitteiden vuoksi, mutta niiden laajuutta ja vaikutuksia voimme tässä vaiheessa vain arvailla. Vaikutukset koskettavat lukuisia muitakin työllistäjiä ja tuetun työllistämisen palveluntarjoajia sosiaalisten yritysten lisäksi, mutta ennen kaikkea vaikutukset kohdistuvat työnhakkija-asiakkaisiin. Pelkona on, että esimerkiksi sataprosenttiseen palkkatukeen suunnitellut rajoitukset vaikuttavat negatiivisesti kolmannen sektorin työllistämismahdollisuuksiin. YLE uutisoi aiheesta syyskuun alussa 2022 ja Suomen Punainen Risti (SPR) toi samassa uutisessa esiin huolen palkkatuki uudistuksen vaikutuksista kaikista heikoimmassa asemassa olevien työllistymiseen (YLE 2022b).

Myös Euroopan Unionin tasolla on panostettu yhteisötalouden toimijoiden tukemiseen ja toimintojen kehittämiseen. Nähdäkseni yhteisötalouden käsite voidaan rinnastaa suomalaiseen yhteiskunnallisen yrityksen konseptiin. Yhteisötalouden toimijoilla tarkoitetaan kaikkia yhteisöjä, yhdistyksiä ja sosiaalisia yrityksiä, joiden toiminta edistää yhteistä hyvää yhteisöissä ja yhteiskunnallisella tasolla. EU:n alueella toimii yhteisötalouden kentällä 2,8 miljoonaa organisaatiota ja ne työllistävät noin 13,6 miljoonaa ihmistä. Koronapandemian myötä tarve siirtyä oikeudenmukaiseen ja kestävään talouteen, tunnistettiin entistä paremmin EU:n komissiossa.

Joulukuussa 2021 komissio julkaisi koko EU-alueetta koskevan Yhteisötalouden toimintasuunnitelman *Social Economy Action Plan*. Ohjelman tavoitteena on tarjota työkaluja yhteisötalouden mahdollisuuksiin kasvaa ja kehittyä. Ohjelmassa on kolme pääkohtaa. Ohjelmassa kerrotaan, kuinka luoda suotuisat olosuhteet yhteisötalouden kukoistukselle muun muassa verotuksen, julkisten hankintojen ja lainsäädännön turvin, johon liittyen EU:n komissiolta on tulossa suosituksia vuonna 2023. Komissio tulee julkaisemaan myös oppaat jäsenmaille verotukseen ja valtionohjaukseen liittyen. Ohjelma myös esittelee hyviä käytäntöjä sosiaaliseen vastuuseen julkisissa hankinnoissa sekä yhteisötalouden konseptin viemisestä EU:n ulkopuolelle. Yhteisötalouden tunnetuksi tekemisen lisäksi korostetaan konseptin hyödyllisyyden tunnistamista ja tunnustamista. Konkreettisina toimina EU aikoo nostaa yhteisötalouden toimijoiden taloudellisen tuen määrää runsaasti kaudelle vuosille 2021 - 2027, sekä julkaista uuden

alustan vuonna 2023, joka tarjoaa kaiken tarvittavan tiedon EU:n tuista, käytännöistä, koulutuksesta ja aloitteista. Vuonna 2022 aloittaa toimintansa uusi Euroopan sosiaalisten innovaatioiden osaamiskeskus *European Competence Centre for Social Innovation*, jossa jatketaan tutkimustyötä ja järjestetään koulutusta julkisen sektorin toimijoille. EU:n komissio näkee ohjelmassaan tärkeänä myös digitaalisen- ja vihreän siirtymän teemat. (European Commission n.d.)

2.3 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Tässä opinnäytetyössä tarkoituksena on muodostaa kokonaiskuva sosiaalisten yritysten historiasta ja nykytilasta. Tavoitteena on löytää vastauksia siihen, miksi sosiaaliset yritykset ovat hyvistä aikeistaan huolimatta jääneet pieneksi marginaaliseksi toimijaksi. Ensimmäisenä kiinnostuksen kohteena on sosiaaliin yrityksiin liittyvä terminologia, koska jo vuonna 2007 Hanikka ym. toivat omassa tutkimuksessaan esille ”*sosiaalinen yritys*” -termin puutteet. Heidän tutkimuksessaan vastaajat eivät tunnistanee termiä tai luulivat tunnistavansa, mutta eivät todellisuudessa tiedäneet sen tarkoitusta. (Hanikka ym. 2007.)

Terminologian- ja sosiaalisen yrityksen määrittelyä tehdään sekä suomalaisiin että eurooppalaisiin lähdeaineistoihin nojaten. Tutkimusaineistosta tarkasteluun otetaan sosiaalisten yritysten strategiat. Strategioista pyritään löytämään näkökulmia yritysvastuuseen ja liiketoiminnan edellytyksiin. Tutkimusaineistossa kiinnostuksen kohteena on myös työllisyyspolitiikan vaikutukset sosiaalisten yritysten toimintaan ja toimintamahdollisuuksiin. Lakisääteinen toiminta on sidoksissa aina istuvan hallituksen omiin tavoitteisiin ja poliittisiin päämääriin. Uutisista pystytään muodostamaan aikajana, jonka avulla voidaan päätellä kulloisenkin hallituksen työvoimapolitiikan vaikutuksia sosiaaliin yrityksiin.

Uutisista pyritään selvittämään sosiaalisten yritysten ulkoisia ja sisäisiä, toimintaa edistäviä ja rajoittavia tekijöitä. Kryscynskin (2015) mukaan strategisessa liiketoiminnassa on pohjimmiltaan kyse sodankäynnin taidosta. Tällä hän viittaa kuuluisaan Sun Tzu:n teoriaan ”*The art of war*”. Sodankäyntiin luodulla strategisella ajattelutavalla on paljon annettavaa myös yritystoiminnan menestymiseen.

Erityisesti historiassa tapahtuneista epäonnistumisista on otettava opikseen. Aikaisempiin kriiseihin tutustumalla saa paljon hyödyllistä tietoa ja kokemusta sosiaalisen yritystoiminnan kehittämisen tueksi. Tarkastelemalla sosiaalisten yritysten toimintaa ja kehityskulkuja YLE:n verkkouutisten näkökulmasta, vuodesta 2004, aina 2020 – luvulle saakka, saadaan kerättyä hyödyllistä tietoa siitä, mikä on toiminut ja mikä ei ole toiminut.

Tutkimuskysymykset

- 1) Miten sosiaalisia yrityksiä on määritelty?
- 2) Millaisina näyttäytyvät sosiaalisten yritysten strategiat YLE:n verkkouutisoinnin valossa?
- 3) Miten työllisyyspolitiikka on ohjannut sosiaalisten yritysten toimintaa ja toimintamahdollisuuksia?

3 SOSIAALISEEN YRITYSTOIMINTAAN LIITTYVÄT MÄÄRITELMÄT

Suomessa laki määrittää sosiaalisten yritysten toiminnan. Laki sosiaalisista yrityksistä (1351/2003) tuli voimaan vuoden 2004 alussa. Lain mukaan sosiaalinen yritys on tavallista, voittoa tavoittelevaa liiketoimintaa, millä tahansa toimialalla. Yrityksen täytyy ilmoittautua TEM:in ylläpitämään sosiaalisten yritysten rekisteriin. Erityispiirteenä on se, että sosiaalisten yritysten tavoite on kannattavan liiketoiminnan lisäksi luoda työpaikkoja osatyökykyisille ja pitkäaikaistyöttömille, joita yrityksen täytyy työllistää vähintään 30 prosenttia työvoimasta. Vajaakuntoisten työllistämisen tukemiseen yritys voi saada TE-toimistosta palkkatukea. (Työ- ja elinkeinoministeriö n.d.) Huomionarvoista on, että poiketen muista Euroopan maista, Suomessa laissa ei säädetä sosiaalisten yritysten voitonjaosta, yhteiskunnallisesta vastuusta tai tavoitteista, Patana (2013) muistuttaa.

3.1 Sosiaalisen- ja yhteiskunnallisen yrityksen rantautuminen Suomeen

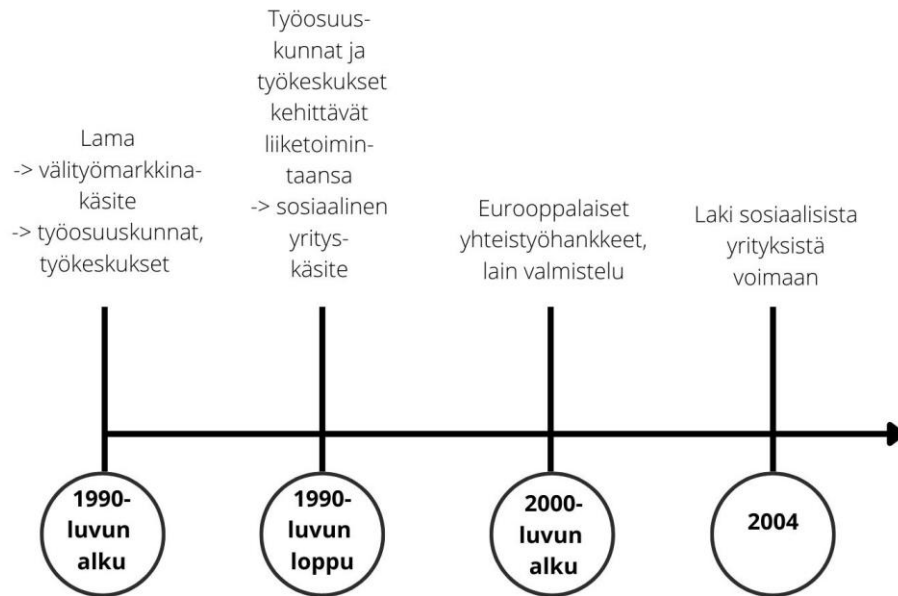
Suomalainen konsepti sosiaalisesta- ja yhteiskunnallisesta yrityksestä on saanut vaikutteita Euroopasta, eniten Italian ja Iso-Britannian malleista. Italiassa on lailla säädetty yhteiskunnallisesta yritystoiminnasta, jossa osuuskuntamuotoisessa yritystoiminnassa tarkoituksena on tuottaa yhteisölle yleistä hyötyä kahdella tapaa; tyyppi A ja tyyppi B. Tyyppi A tarkoittaa kansalaisten ihmisarvon ja osallisuuden kokemuksen nostamista tarjoamalla kaikille sosiaali- ja terveyspalveluita. Tyyppi B:llä tarkoitetaan työpaikkojen luomista kaikkein heikoimmassa työmarkkina-asemassa oleville erilaisten liiketoimintojen avulla esimerkiksi maatalouden, teollisen tuotannon, kaupan ja palvelujen aloilla. (Grönberg & Kostilainen 2012.)

Iso-Britanniassa osallisuutta halutaan lisätä ottamalla kansalaiset mukaan julkisten palveluiden kehittämiseen ja tuottamiseen. Iso-Britannian tavoitteena on tuottaa parempia palveluita ja samalla säästää kustannuksissa. Valtio tarjoaa ympäri maata koulutusta yhteiskunnallisen yrityksen perustamiseen erilaisten

kurssien ja oppaiden muodossa. Esimerkiksi Cambridgen yliopisto tarjoaa kaikille avoimia kursseja, joissa teemoina ovat yhteiskunnallisen yrityksen perustaminen ja liiketoimintasuunnitelman laatiminen. Yhteiskunnallisten yritysten yrittäjille löytyy liiketoiminnan kehittämiseen ja kasvuun suuntaavia kursseja. (British Council 2022.) Iso-Britanniassa yksi yhteiskunnallisen yrityksen ilmentymä on sosiaaliset yritykset, jotka valmentavat vammaisia ja osatyökykyisiä avoimille työmarkkinoille. Brittein saarilla sosiaalinen yrittäjäyys on aktiivista, tunnustettua ja tuettua. (Grönberg & Kostilainen 2012.)

1990-luvun laman seurauksena Suomeen syntyi *välityömarkkina*-käsite. Välityömarkkinoista tuli keskeinen osa vaikeasti työllistyvien palvelujärjestelmää, jonka yksi ilmentymä sosiaaliset yritykset ovat. Välityömarkkinoissa korostuu työn tukeminen ja ohjaus, jatkosuunnitelman laatiminen ja mahdollisuus koulutukseen työn ohessa. (Vates n.d.) ”*Sosiaalinen yritys*”-käsite alkoi vakiintua 1990-luvun lopulla, kun laman myötä syntyneissä työosuuskunnissa ja työkeskuksissa alettiin kehittää liiketoimintaa. Näin syntyi sosiaalisen yrityksen esiaste. (Grönberg & Kostilainen 2012.)

Sosiaalisen yrityksen käsite alkoi levitä suomalaisten tutkijoiden ja kehittäjien osallistuessa eurooppalaisiin yhteistyöhankkeisiin. Lainsäädäntöä valmistellessa haluttiin varmistaa heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistyminen työvoimapoliittisin toimenpitein. Toisin kuin muualla Euroopassa, laman seurauksena lain valmistelussa haluttiin huomioida myös pitkäaikaistyöttömät. Muualta Euroopasta saatujen esimerkkien pohjalta sosiaalisten yritysten odotettiin työllistävän joitakin tuhansia henkilöitä. (Grönberg & Kostilainen 2012.) Kuviossa 2, alla, kuvataan sosiaalisten yritysten syntyä Suomessa 1990-luvun laman vaikutusten seurauksena.

Kuvio 2. Sosiaalisten yritysten rantautuminen Suomeen.

3.2 Sosiaalinen- ja yhteiskunnallinen yritys terminologiassa

Sosiaalinen- ja yhteiskunnallinen yritys sekoittuvat toisiinsa helposti, vaikka ovat kaksi eri yritysmuotoa. Varsinkin englanninkielinen määrittäminen on vaikeaa, koska eri lähteissä käytetään eri käännöksiä. Sosiaalinen- ja yhteiskunnallinen yritys sekoittuvat keskenään muun muassa siksi, että TEM on kääntänyt sekä sosiaalisen että yhteiskunnallisen yrityksen muotoon ”*Social Enterprise*”. Tämä hankaloittaa opinnäytetyön kansainvälistä tiedonhankintaa ratkaisevasti. Tähän samaan ongelmaan törmäsi jo vuonna 2013 Patana, joka teki Pro gradu -tutkielman sosiaalisista yrityksistä (Patana 2013).

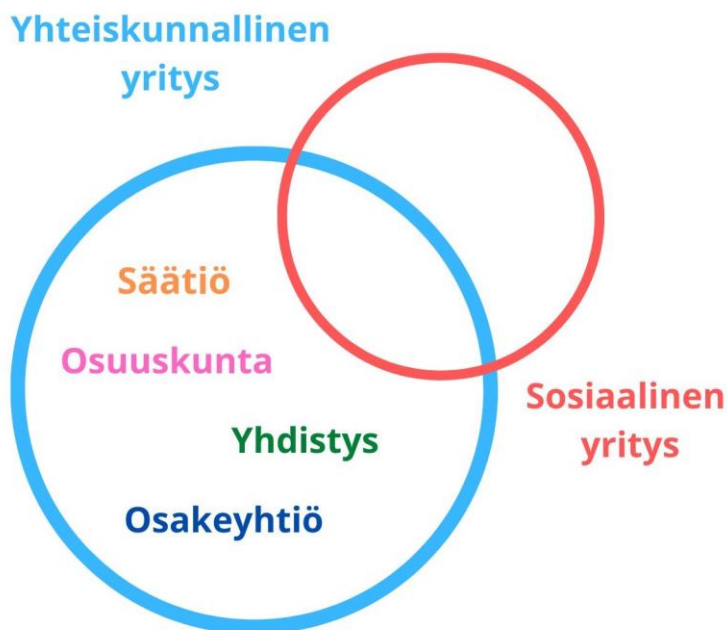
Wikipediassa sosiaalinen yritys on käännetty ”*Social Enterprise*” ja yhteiskunnallinen yritys ”*Social Entrepreneurship*”. Syksyllä 2021 terminologian tiimoilta laitettiin sähköpostia TAMK:in englannin kielen lehtorille, joka suositteli käyttämään edellä mainittua jaottelua tiedonhaussa. Näiden ohjeiden pohjalta lähdettiin hakemaan sosiaalisia yrityksiä koskevaa tutkimusaineistoa englanniksi hakusanalla *Social Enterprise*. Pian huomattiin, että tutkimuksissa on käytetty TEM:in tapaan *Social Enterprise* nimitystä sekä sosiaalisista että yhteiskunnalli-

sista yrityksistä. *Social Enterprise* - hakusana tuotti esimerkiksi osuman yhteiskunnallista yritystä, Y-säätiötä, koskevaan tapaustutkimukseen. Tiedonhaussa törmättiin myös *Social Business*- ja *Social Firm* - termeihin, joista ei voi mennä takuuseen, kumpaa yritysmuotoa tarkoitetaan.

Terminologian kompleksisuus hankaloitti teoreettisen viitekehyksen rakentamista ja aikaisempien tutkimusten löytämistä sähköisistä tietokannoista. Varsinkin englanninkielisen aineiston löytäminen muodostui lähes mahdottomaksi. Tästä syystä asian tiimoilta lähetettiin sähköpostitiedustelu *Yhteiskunnallisten yritysten ja muiden vaikuttavuustoimijoiden verkosto Arvoliittoon*, koskien käännösongelmaa tammikuussa 2022. Arvoliiton Tom Tarvainen (2022) tunnisti ongelman. Myös Arvoliitto kääntää yhteiskunnallisen yrityksen muotoon *Social Enterprise*, koska siten viitataan yleisesti lähemmin siihen, mitä tarkoitetaan yhteiskunnallisella yritystoiminnalla: *Social Enterprise* - termille ei kuitenkaan ole vakiintunutta kansainvälistä määrittelyä. **Wise** eli **Work Integration Social Enterprise** on Tarvaisen (2022) mukaan lähimpänä sitä, mitä tarkoitetaan, tässä yhteydessä, sosiaalisella yrityksellä. Sosiaalinen yritys suomalaisessa kontekstissa viittaa nimenomaan erityislaissa määriteltyyn yritystyyppiin. Samantyyllisiä ratkaisuja löytyy toki muistakin maista, mutta *Social Enterprise* ja *Wise* voivat sisältää vivahde-eroja toimintamuodoissa eri maissa ja eri tutkimuksissa, Tarvainen (2022) selventää.

Myös Patana (2013) toi esille samaa näkemystä terminologiasta Tarvaisen (2022) näkemyksen kanssa. Ongelma on siinä, että suomalainen käsite *sosiaalinen yritys* on käännetty suoraan englannin kielestä, sanoista *Social Enterprise*, mutta suomalaisen sosiaalisen yrityksen malli vastaa lähinnä englanninkielisiä käsitteitä *Social Firm* tai *Work Integration Social Enterprise (WISE)*, joka suomeksi käännettynä tarkoittaa työhön integroivaa yhteiskunnallista yritystä. Suomalaisen sosiaalisen yrityksen toimintamallia voidaan pitää yhtenä yhteiskunnallisen yrityksen muotona. (Patana 2013.)

3.2.1 Sosiaalisen- ja yhteiskunnallisen yrityksen yhtäläisyydet ja erot

KUVIO 3. Sosiaalinen- ja yhteiskunnallinen yritys.

Kuviossa 3 esitetään toimintoketju, jossa yhteiskunnallinen yritys on kattokäsite ilmiölle ja konseptille, joka tarkastelee yhteiskunnallista- ja sosiaalista hyvää tuottavia yrityksiä. Yhteiskunnallinen yritys on liiketoimintamalli, jonka yritysmuotona voi olla yhdistys, säätiö, osakeyhtiö tai osuuskunta. Sosiaalinen yritys voi olla myös yhteiskunnallinen yritys, jolloin sosiaalinen yritys on yksi yhteiskunnallisen yrityksen muodoista. Kaikki sosiaaliset yritykset eivät kuitenkaan ole yhteiskunnallisia yrityksiä. (Peuha 2015.)

Alla olevassa taulukossa 1 esitellään tämän opinnäytetyön kirjallisuuskatsauksen lähteisiin (liite 1) pohjautuen, yhteiskunnallisen- ja sosiaalisen yrityksen ominaispiirteitä. Kuten aiemmin todettiin, yhteiskunnallinen yritys on kattokäsite laajemmalle liiketoimintamallille ja sosiaalinen yritys voi olla yksi yhteiskunnallisen yrityksen muodoista, mutta se ei ole välttämätöntä. Liiketoimintamalleissa on paljon samaa, eroavaisuudet liittyvät lainsäädäntöön ja voitonjakoon.

Vaikka sosiaalista yritystoimintaa säädellään lailla, voivat ne toimia millä tahansa alalla, eikä niiden voitonjakoa ei ole rajoitettu mitenkään. Sen sijaan yhteiskunnallisissa yrityksissä voitot on ohjattava takaisin yritykseen ja toiminnan kehittämiseen.

TAULUKKO 1. Yhteiskunnallisen- ja sosiaalisen yrityksen vertailua kirjallisuuskatsauksen lähteiden mukaan (liite 1).

Yhteiskunnallinen yritys	Sosiaalinen yritys
<ul style="list-style-type: none"> • Yhteiskunnallinen missio liiketoiminnan keinoin • Tavoitteena monipuolistaa julkista palvelutuotantoa • Yhdistelmä taloudellisesti kestävästä yritystoiminnasta ja sosiaalista muutostyötä • Tuottaa hyödykkeitä tai myy palveluita • Oltava palkattuja työntekijöitä, mutta voi olla myös vapaaehtoisia • Voivat yhdistellä rahallisia ja ei-rahallisia lähteitä • Yrittäjämäisyys • Innovatiivisuus • Kaksoisluonne ja kaksoistehtävä (hybridi): luoda taloudelliset edellytykset yhteiskunnallisten haasteiden ratkaisemiseen • Eettisyys • Ei ole laissa säädeltyä • Ovat osa yhteisötaloutta (määritelmä) 	<ul style="list-style-type: none"> • Yksi yhteiskunnallisen yrityksen muodoista (kaikki eivät kuitenkaan ole yhteiskunnallisia yrityksiä) • Ensisijainen ja yhteiskunnallinen tavoite työllistää vaikeasti työllistyviä -> sosiaalisen vastuun kantamista • Yhteiskunnallinen yritysvastuu = yhdistää yhteiskunnallisia, että liiketaloudellisia päämääriä • Ei voitonjako- rajoitetta • Laissa säädeltyä ja määriteltyä toimintaa • Kaikille työntekijöille maksettava työehtosopimuksen mukaista palkkaa • Toimija välityömarkkinoilla (määritelmä) • Eettisyys, arvot
<ul style="list-style-type: none"> • Sekaannusta aiheuttaa ennen kaikkea "social enterprise" käänös • Yhteiskunnallinen yritys yläkäsite ja sosiaalinen yritys alakäsite, yksi toiminnan muoto • Kaikki sosiaaliset yritykset eivät ole yhteiskunnallisia yrityksiä • 2020 Yhteiskunnallisia yrityksiä arviolta 1700 ja sosiaalisia yrityksiä 20 (TEM) 	

3.2.2 Ranskalainen määritelmä

Ranskalaiset tutkijat Bourbousson ym. (2020) määrittelevät sosiaalisen yrityksen (WISE) seuraavasti: *Wise mahdollistaa "vakavista sosiaalisista ja/tai ammatillisista ongelmista kärsivien työttömien työllistymisen ja helpottaa heidän integroitumistaan työmarkkinoille ja yhteiskuntaan."* Tutkijoiden mukaan, tällä ryhmällä on useita esteitä työllistymisen kanssa, kuten alhainen pätevyys, heikko

itseluottamustaso ja ammatillisten taitojen puute. Sosiaalisessa yrityksessä (Wise) työskennellessään, heidän odotetaan omaksuvan pehmeitä taitoja, kuten läsnäoloa, työpaikan sosialisointia ja kurinalaisuutta, sekä työkohtaisempia taitoja. Tämä (uudelleen)integroititavoite on heidän mukaansa WISE:n päätarkoitus. (Bourbousson ym. 2020.)

Bourbousson ym. (2020) avaavat ranskalaista mallia seuraavasti: *"WISE käsittelee taloudellisen tuotannon ja tuloksellisuuden. Työllistetyt tuottavat tavaroita tai palveluita matalan koulutuksen aloilla, kuten rakentamisessa, ravintola-alalla, puutarhanhoidossa tai kierrätyksessä. Ranskassa sosiaaliset yritykset saavat tukea valtiolta 30–70 prosenttia niiden taloudellisista varoista (ensimmäisessä tapauksessa voittoa tavoittelevan aseman ja toisessa tapauksessa voittoa tavoittelemattoman aseman mukaan."* Julkisen tuen tarkoituksena on tukea ja kattaa ylimääräistä valvontaa ja ohjausta aiheuttaneita kuluja. Työntekijöillä tulee olla yrityksissä sekä *sosiaalis-ammattillinen mentori* että *tekninen valvoja*. Sosiaalis-ammattillisen mentorin tehtävänä on helpottaa työyhteisöihin integroituvien työntekijöiden sosialisointia ja poistaa yksilölle ominaisia "sosiaalisia esteitä". Tekninen esimies käsittelee pikemminkin heidän ammatillisia puutteitaan ja keskittyy tuottavaan osaan työssä. (Bourbousson ym. 2020.)

Myös Ranskassa tunnustetaan samoja ristiriitaisuuksia ja haasteita sosiaalisissa yrityksissä (WISE) kuin Suomessakin. Ranskassa sosiaalinen yritys voi toimia myös järjestökentällä. Bourbousson ym. (2020) kuvailevat, että Ranskassa etsitään vastauksia kysymyksiin, kuinka yhteensovittaa vapaaehtoistoiminta ja palkkatyö, aatteellisuus ja ammatillisuus, yleishyödyllisyys ja markkinakilpailu, järjestön perustehtävä ja julkinen palvelu.

3.3 Sosiaalisen yritystoiminnan mitattavuus ja arvolupaus

Sosiaalinen epätasa-arvo on kasvussa, sekä Suomessa että maailmalla. Inflaation vaikutukset näkyvät ihmisten mahdollisuuksissa elää ihmisarvoista elämää. Samaan aikaan, kun Suomen hallitus tavoittelee työllisyysasteen nostoa, lukuisat yritykset kamppailevat nousevien kustannusten kanssa. Erityisesti inflaation

kiihtyessä ja taantumun uhkan edellä, yrityksiltä kaivataan innovatiivisia ratkaisuja ja yhteistyötä eri toimijoiden kanssa sosiaalisten kysymysten ratkaisemiseksi ja Suomen kilpailukyvyn edistämiseksi. Esimerkiksi Suomalaisen Työn Liitolla on meneillään vuonna 2022 monivuotinen, kansainvälinen tutkimushanke, jonka tavoitteena on selvittää suomalaiseen työhön vaikuttavia muutosvoimia ja niiden avaamia mahdollisuuksia. Tarkoituksena on määrittää, mitä on merkityksellinen ja arvokas työ. (Suomalaisen Työn Liitto n.d.)

3.3.1 Sosiaalisen yritystoiminnan mittareita

Kannampuzha ja Hockerts (2019) tuovat tutkimuksessaan esiin, että kiinnostus yhteiskunnallisten yritysten tutkimusta kohtaan on kasvussa, mutta sosiaaliteissa on kautta historian käytetty harmillisen vähän määrällisiä mittareita ja tutkijoiden mukaan tutkimukset itsessään ovat kärsineet tästä tarkkojen mitausinstrumenttien puutteesta. Myös tutkimuskohteissa olisi hiomista; sen sijaan että tutkitaan organisaatiomuotoja tai hankkeita, tulisi mielenkiinto suunnata organisaatiokulttuureihin, eli tapoihin, prosesseihin ja käyttäytymismalleihin. Kun keskitytään mittaamaan sosiaalisia muutostavoitteita, kaupallista toimintaa ja osallistavaa hallintoa, voidaan ennustaa yrityksen kasvuvauhtia ja/tai taloudellista kestävyttä. Samoja mittaristoja voidaan käyttää myös julkisen hallinnon tarjoamissa palveluissa ja näin voidaan kehittää vaihtoehtoisia tapoja tuottaa sosiaalipalveluita tulevaisuudessa. (Kannampuzha & Hockerts 2019.)

Yhtenä yrityksen kannattavuuden mittarina voidaan pitää yrityksen strategiaa. Sosiaalisten yritysten visio on hyvä, mutta missio hieman hämärän peitossa eri toimijoille. Toteutus on kirjavaa alueellisten toimintatapojen vuoksi, vaikka periaatteessa laki on kaikille sama. Sosiaaliset yritykset eivät ole päässeet luomaan itselleen kunnollista strategiaa ja liiketoimintamallia. Niin sanotun ”sinisen meren” puute näyttää olevan perustavanlaatuinen ongelma aiempien tutkimusten mukaan.

Bruderin (2019) näkemyksen mukaan, sosiaalisten yritysten olisi paneuduttava niihin ominaisuuksiin, jotka erottavat ne tavallisista yrityksistä. ”Sosiaalinen” itessään, ei vielä tee yrityksestä vastuullista vaan sosiaalisen yrityksen täytyy reflektoida ja seurata toimintojensa tehokkuutta ja yrittää rajoittaa tahattomia seurauksia, jotka vaikuttavat negatiivisesti sen toimintaan. Jo vuonna 2007 Hanikka ym. esittivät edelleen ajankohtaisen ajatuksen: ”Voisiko sosiaalisen vastuun kantaminen olla yritykselle kilpailukeino?” (Hanikka ym. 2007). Yrittäjyyden tehtävä (missio) on olla sosiaalinen, mutta kukaan ei ole tarkentanut, mitä ”sosiaalinen tehtävä” tässä yhteydessä tarkoittaa.

KUVIO 4. Missio, visio ja strategia. Purasen (n.d) kuvaa mukaillen.

Kuviossa 4 (yllä) esitetään, Purasen (n.d) kuvaa mukaillen, yritystoiminnan strateginen kolmio. Kolmiossa perustan yritystoiminnalle muodostaa missio. Yrittäjä vastaa kysymyksiin, miksi yritys on olemassa ja mikä on yrityksen toiminta-ajatus. Visio sijoittuu kolmion kärkeen noin viiden vuoden päähän nykyhetkestä. Viisiossa kyse on siitä, mitä yritystoiminnalla tavoitellaan, mitä halutaan saavuttaa. Mission ja vision väliin rakennetaan yrityksen strategiat. Mitä on tarkoitus tehdä yhden, kahden ja kolmen vuoden aikana. Hyvä strategia sisältää myös B-toi-

mintavaihtoehdon, mikäli vaihtoehto A osoittautuu toimimattomaksi. Vaihtoehtoisten strategioiden laatiminen kuuluu yrityksen riskienhallintaan ja parantaa yrityksen mahdollisuuksia selviytyä yllättävissä tilanteissa. Kolmion ääriviivat muodostavat toiminnan reunaehdot. Mitä voidaan tehdä ja mitä ei voida tehdä. Kolmion reunat ovat yrityksen seinät, jotka pitävät toiminnan kasassa.

Myös asiakaskokemus on yksi arvioinnin mittareista. Asiakaskokemuksesta voidaan arvioida mittaamalla esimerkiksi tyytyväisyyttä, uskollisuutta ja suosituksia. Mittaamisessa tarvitaan niin määrällistä kuin laadullista asiakkailta saatua palautetta. Asiakaskokemus on väline toteuttaa asiakaslähtöisyyttä ja asiakaskokemus onkin noussut keskeiseksi strategiseksi päämääräksi ja osaksi johtamisjärjestelmää monella alalla. Organisaatiot voivat sen avulla luoda asiakkailleen tarvitsemiaan palveluja tai tuotteita. Yrityksen strategiset valinnat määrittävät keinot, strategian toteutustavat ja asiakasnäkökulma määrittää seuraukset. Organisaation johdolla pitää olla uskallusta määrittää millaista asiakaskokemusta tavoitellaan, kenelle ja millaisin ehdoin. Nämä tekijät yhdistettynä arvolupaukseen tekevät asiakaskokemuksesta strategisen. (Saarijärvi & Puustinen 2020.)

3.3.2 Sosiaalisen yritystoiminnan arvolupaus

Yrityksen arvolupaus sisältää tiivistyksen siitä, miksi organisaatio on olemassa ja millaisia odotuksia se luo asiakkailleen. Tämä vaatii, että organisaatioilla on näkemystä asiakkaiden tarpeista ja tietoa markkinoista. Arvolupaus on johtamisen väline, jonka avulla organisaatio kertoo oman ainutlaatuisuutensa, kuten laadun ja muut kilpailuedut. Arvolupaus kertoo henkilöstölle, millaista asiakaskokemusta organisaatio haluaa. Arvolupaus voi toimia myös työvälineenä henkilöstölle, kun se tekee valintoja painopistealueista. (Saarijärvi & Puustinen 2020.)

Yritystoiminnan eettisyys ja arvokeskustelu on noussut polttavaksi puheenaiheeksi 2020-luvulle tultaessa. Nähdään, että niillä yrityksillä on paremmat tulevaisuuden näkymät, jotka ovat jo tehneet ansiokasta työtä yritysvastuun saralla.

Aiemman suoraviivaisen voiton tavoittelun sijaan on alettu puhumaan laajemmasta yhteiskunta- ja yritys vastuusta (kuvio 5 alla). Herää kuitenkin kysymys, puhutaanko sosiaalisten yritysten konseptissa oikeista asioista? Mitkä olisivat ne yritys vastuun näkökulmat, jotka loisivat sosiaalisille yrityksille arvonnousua ja niin sanotun *sinisen meren*?

KUVIO 5. Yritysvastuun pilarit mukaillen Elkingtonin (1994) mallia.

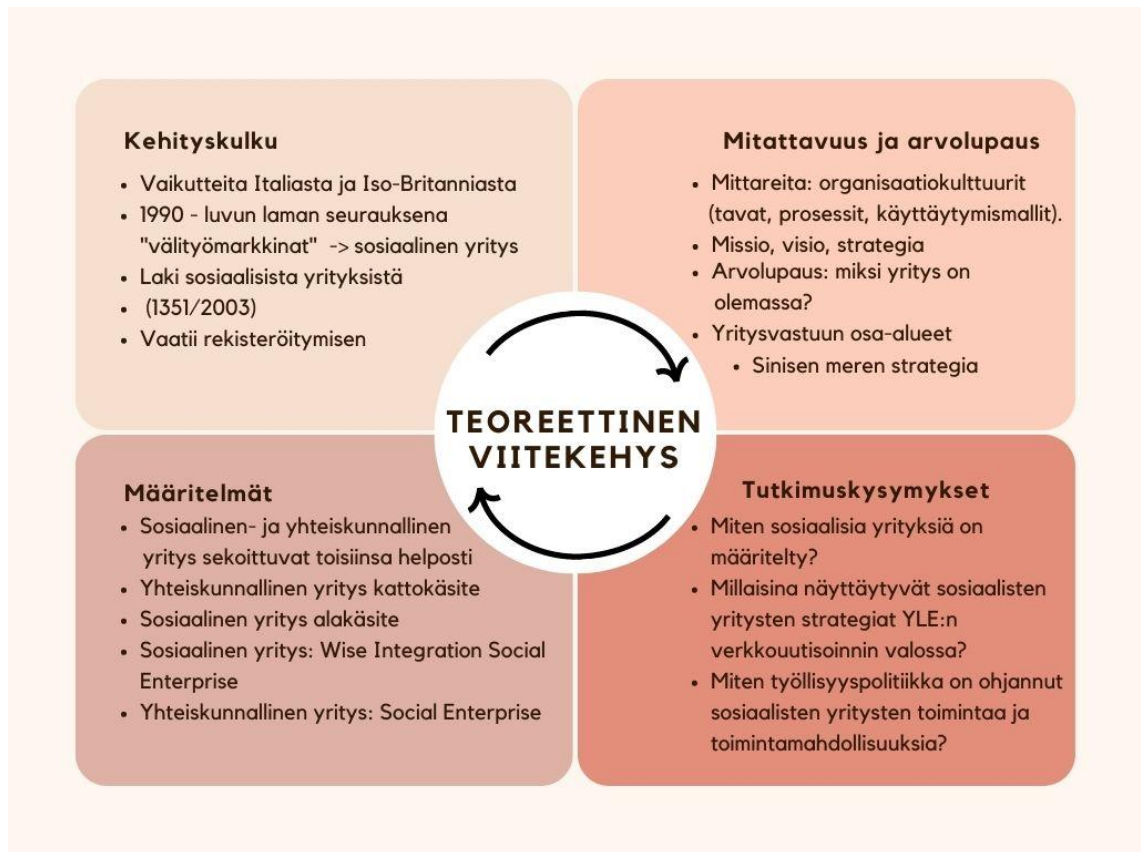
Yritysvastuu alkoi nousta yritysten liiketoimintastrategioihin 2000-luvulle tultaessa. Kuviossa 5, yritys vastuuta tarkastellaan John Elkingtonin, 1990-luvulla, luomalla pilarimallilla *The Triple Bottom Line*, jossa vastuullisuus rakentuu sosiaalisesta, taloudellisesta ja ympäristöllisestä vastuusta. Usein neljänneksi teemaksi nostetaan kulttuurinen kestävyys. Elkingtonin mallia on viety vuosien saatossa eteenpäin ja nykyään yritys vastuun on isossa roolissa yrityksen strategisessa suunnittelussa. (Koipijärvi & Kuvaja 2020.)

Yrityksen vastuullisuusohjelma on suunnitelma, jonka avulla määritellään yrityksen strategiset painopistealueet. Vastuukysymykset nähdään lähtökohtana yrityksen arvon muodostamiselle ja arvolupauksen määrittämiselle. Strategisessa arvon luomisessa vastataan kysymyksiin siitä, missä asioissa yritys haluaa toimia edelläkävijänä ja tavoitella kilpailuetua, (sinisen meren strategia). Selkeiden

päämäärien ja tavoitteiden, mission ja vision, lisäksi määritellään keinot, joilla tavoitteisiin päästään. Näin yritystoiminnalle luodaan arvopohja, perustukset, joihin yrityksen koko toiminta nojaa. Luomistyössä on kuitenkin muistettava huomioida kaikki vastuullisuuden osa-alueet, sekä tietysti kiinnittää huomiota lainsäädännön luomiin reunaehtoihin liiketoiminnalle. (Koipijärvi & Kuvaja 2020.)

Patanan (2013) kyselytutkimuksessa sosiaalisten yritysten johtohenkilöille, haastateltavat toivat esille syitä sosiaalisen yrityksen perustamiseen. Yhteinen kantava teema yhteiskuntavastuu ja syrjäytymisen ehkäiseminen. Haastateltavat olivat päätyneet sosiaaliseen yrittäjyyteen muun muassa edistääkseen paikkakunnalla huonossa työmarkkina-asemassa olevien työllisyyttä tarjoamalla matalan kynnyksen työpaikkoja. Vaikka sosiaalisten yritysten voitontavoittelua ei ole laissa säädetty, yleisesti haastateltavat näkivät, ettei voitontavoittelu ollut yritystoiminnan tärkeimpiä päämääriä. Toiminnalla pyrittiin tulokseen, jolla pystyttiin turvaamaan toiminnan jatkuminen, sekä kehittäminen. Toiminnan muina tavoitteina mainittiin mahdollisten taustayhdistysten mukainen toiminta, kuten ympäristöasioiden edistäminen tai alueen elinolojen ja viihtyvyyden parantaminen. Myös vastuullisuus asiakkaita kohtaan nousi esille haastatteluissa. (Patana 2013.)

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys muodostuu kolmannessa luvussa esitellyjen teemojen mukaan. Sosiaalisten yritysten kehityskulku, toiminnan mitattavuus ja arvolupaus, sekä sosiaalisen yritystoiminnan määritelmät ja terminologia muodostavat pohjan tutkimuskysymyksille. Alla olevassa kuviossa 6 selvennetään, kuinka tutkimuskysymysten sisällöt liittyvät sosiaaliseen yritystoimintaan ja mitä aiheesta jo tiedetään. Kuviossa 6 (alla) on esitetty teoreettisen viitekehysten osa-alueet ja osa-alueiden suhde toisiinsa sekä tutkimuskysymyksiin.

KUVIO 6. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys.

4 SOSIAALISEN YRITYKSEN TYÖNTEKIJÖIHIN LIITTYVÄT MÄÄRITELMÄT

YLE uutisoi kesäkuussa 2022, että TEM:in työllisyyskatsauksen mukaan yli kaksi vuotta työttömänä olleita pitkäaikaistyöttömiä oli toukokuussa 2022 53 500 henkilöä, mikä on 11 300 enemmän kuin samaan aikaan vuonna 2021. Osatyökykyisiä TE-toimiston asiakkaita oli selvityksen mukaan marraskuussa 2020 62 200 henkilöä. (YLE 2022.)

Suomessa työvoimatutkimuksen virallista tilastoa kerää ja ylläpitää Tilastokeskus. Te-toimistoissa on käytössä sekä TEM:in että Tilastokeskuksen tilastot. Näillä organisaatioilla on omat menetelmänsä ja määrittelynsä datan keräämiseen ja näin ollen valmiit tilastot saattavat näyttää hieman erilaisilta. Esimerkiksi uutisoinnin näkökulmasta työttömyys- tai työllisyysluvut näyttävät erilaisilta riippuen siitä, kumman organisaation tilastotietoja on käytetty. Pitkäaikaistyöttömyyden tilastointia hankaloittaa TEM:in tilastointikäytännöt. Henkilön työttömyys katkeaa työllistymisen lisäksi osallistumalla johonkin työvoimapolitiittiseen toimenpiteeseen tai palveluun, kuten työvoimakoulutukseen tai kuntouttavaan työtoimintaan. Vaikka henkilö on periaatteessa edelleen työtön, häntä ei enää lasketa pitkäaikaistyöttömäksi. Tämä näennäinen pitkäaikaistyöttömyyden katkeaminen vaikuttaa henkilöön muun muassa palkkatuen keston ja määrän pienene-
misenä työttömyyden keston perusteella määräytyvässä palkkatuessa, mikäli henkilö työllistyy.

4.1 Pitkäaikaistyöttömyys ja työmarkkinatuen kuntaosuus

Tilastokeskuksen (n.d) määritelmän mukaan pitkäaikaistyöttömyys muodostuu silloin, kun henkilö on tutkimusajankohtana ollut yhtäjaksoisesti työttömänä vähintään 12 kuukautta. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) (2022) mukaan pitkäaikaistyöttömyys on yleisempää miehillä kuin naisilla. Vuoden 2021 tilastoissa pitkäaikaistyöttömistä 60 prosenttia oli miehiä. Tämä selittyy THL:n

(2022) mukaan sillä, että miesten työttömyys on enemmän sidoksissa suhdanteisiin kuin naisilla. Miesvaltaisilla aloilla, kuten esimerkiksi teollisuuden-, rakentamisen- ja liikenteen aloilla työvoiman kysyntä vaihtelee. Naisia työskentelee enemmän palvelualoilla ja julkisella sektorilla, jotka eivät ole yhtä suhdanneherkkiä. Toisaalta naiset työllistyvät miehiä useammin osa-aikaisiin- ja/tai määräaikaisiin työsuhteisiin. (THL 2022.)

Kunnat ovat myös lakisääteisesti velvoitettuja seuraamaan ja edistämään kuntalaisten hyvinvointia, Zitting, Wiens ja Kainulainen (2020) muistuttavat. Heidän tutkimuksensa mukaan pitkäaikaistyöttömät ovat osa huono-osaisten joukkoa, jotka käyttävät paljon julkisia sosiaali- ja terveyspalveluita. Voidaan siis todeta, että pitkäaikaistyöttömät tulevat kunnille kalliiksi. Tämän johdannaisvaikutuksen vuoksi, kunnat yrittävät keksiä tehokkaita ja toimivia keinoja pitkäaikaistyöttömien hyvinvoinnin- ja työllistymisen edistämiseksi. (Zitting ym. 2020.)

Kunnat maksavat osuuden pitkäaikaistyöttömien työmarkkinatuen kustannuksista yhteistyössä Kelan kanssa. Maksuosuuksista säädetään Työttömyysturvalaissa (1290/2002, 14 §3). Kunnan maksuosuus kasvaa työttömyyden keston myötä. Valtio rahoittaa työmarkkinatuen kokonaan työttömyyden 300 päivään saakka, mutta sen jälkeen vastuu siirtyy osittain työttömän henkilön kotikunnalle (Kela n.d.) Kunnat saavat jo etukäteen Kelasta tiedon niistä henkilöistä, joilla 300 päivää työmarkkinatukea on täyttymässä lähiaikoina. Kuntalehden (2020) mukaan kuntien maksamat ”sakkomaksut” ovat nousseet yhteensä koko maassa koronapandemian aikaan jopa 45 miljoonaan euroon kuukausitasolla ja vuositasolla puhutaan yli 400 miljoonasta eurosta.

4.2 Vajaakuntoisuus ja osatyökykyisyys

Osatyökykyisyys-käsite on osittain korvannut vanhemman vajaakuntoisuuden käsitteen. Vajaakuntoisuus-käsite perustuu Maailman terveysjärjestön (WHO) vuoden 1980 luokitukseen vaurioista, vammoista ja vajaakuntoisuuden haitoista. Englanniksi käytetään termejä *disability* ja *disablement*. Osatyökykyisyys-

den käsite taas korostaa jäljellä olevaa työkykyä vammojen ja rajoitteiden sijaan, *persons with partial work ability* Toisaalta vajaakuntoisuus voi merkitä vain vaikeutta saada työtä (vajaakuntoisuuden haitat), kun osatyökykyisyys edellyttää selvää työkyvyn alenemaa. Vajaakuntoinen voi myös terminologian mukaan olla sopivassa työssä täysin työkykyinen. (Oivo & Kerätär 2018.)

Työkyvyn alenemasta puhuttaessa on aluksi määriteltävä työkykyisyys. Heidän mukaansa yksiselitteistä määritelmää työkyvylle ei ole olemassa vaan määritelmät vaihtelevat tarkasteltavan kontekstin mukaan. Esimerkiksi työnantajan ja lääkärin määritelmät työkyvystä voivat olla todella kaukana toisistaan. Työkyvyn määritelmä liittyy työsuoritukseen. Mikäli henkilön yksilölliset edellytykset ovat tasapainossa työn vaatimusten kanssa, voidaan henkilöä pitää työkykyisenä. Osatyökykyisyys muodostuu, kun nämä kaksi eivät ole tasapainossa esimerkiksi sairauden tai vamman vuoksi. Osatyökykyisyys kytkeytyy kuitenkin aina myös työtehtävään tai aiemmin tehtyyn työhön mahdollisten diagnoosien lisäksi, Oivo ja Kerätär (2018) tarkentavat. (Oivo & Kerätär 2018.)

Työkykyä voidaan mitata WHO:n ICF-viitekehyksen avulla. ICF on kansainvälisellä toimintakykyä, toimintarajoitteita ja terveyttä kuvaava luokitusjärjestelmä, joka kuvaa vamman tai sairauden vaikutuksia ihmisen elämässä. Viitekehys tarkastelee ihmisen toimintakykyä monitahoisesti yhdistäen lääketieteellisen ja yhteiskunnallisen näkökulman. Lisäksi ICF ottaa huomioon yksilö- ja ympäristökijät. (Oivo & Kerätär 2018.)

Kuten aiemmin mainittiin, pitkäaikaistyöttömillä on usein alentunut työ- ja toimintakyky. Zittingin ym. (2020) mukaan tämä joukko käyttää yleensä paljon julkisia sosiaali- ja terveystalveluja. Sen sijaan Oivo ja Kerätär (2018) mainitsevat selvityksessään sen pitkäaikaistyöttömien joukon, jonka työkyvyn alenemat ovat kokonaan tunnistamatta. Osa työnhakijoiden diagnooseista on vanhoja tai virallinen diagnoosi puuttuu kokonaan. Jotkut ovat kärsineet esimerkiksi tuki- ja liikuntaelinvaivoista (tules-vaivat) vuosien ajan, mutta vaivoja ei koskaan tutkittu lääkärissä. Näin ollen työkyvyn alenema on virallisesti toteamatta, joka puolestaan estää vamman tai sairauden perusteella myönnettävän (palkka)tuen ja

pääsemisen ammatilliseen kuntoutukseen tai työkyvyttömyyseläkkeen myöntämisen.

4.3 Palkkatuki ja palkkatukiuudistus

Palkkatuki on työttömän henkilön työllistymistä edistäväksi tarkoitettu harkinnanvarainen tuki työnantajalle, jonka myöntää aina tapauskohtaisesti Te-toimisto hakemuksen perusteella. Palkkatuesta säädetään Julkisista työvoima- ja yrityspalveluista annetussa laissa (1366/2014) seitsemännessä luvussa. Palkkatukea voivat saada kaikki työnantajat poissulkien valtion virastot ja laitokset. Palkkatuen määrä työnantajalle voi olla 30, 40, tai prosenttia palkkauskustannuksista. Yhdistykselle, säätiölle tai rekisteröidylle uskonnolliselle yhdyskunnalle palkkatukea voidaan maksaa aina 100 prosenttiin saakka. Myös oppisopimuskoulutukseen on mahdollista saada palkkatukea, mikäli työttömän työnhakijan mahdollisuudet päästä oppisopimuskoulutukseen ovat heikot. Oppisopimuskoulutuksissa palkkatukea myönnetään ensisijaisesti perustutkinnon suorittamiseen. (Te-toimisto 2022a.)

Työttömyyden syyt ratkaisevat palkkatuen myöntämisen perusteet: henkilöllä voi olla puutteita ammatillisessa osaamisessa, hänellä voi olla työllistymistä hankaloittava vamma tai sairaus, hän on yli 60-vuotias tai pitkäaikaistyötön. Palkkatuen tarkoitus on siis kompensoida työnantajalle koituvia kustannuksia tavanomaista runsaammasta ohjauksesta työssä. Lisäksi palkkatuen myöntämistä arvioitaessa tarkistetaan, että työnantajan toiminta on ollut nuhteetonta lakisääteisten velvollisuuksien osalta ja että työnantaja on sitoutunut maksamaan lakisääteistä palkkaa palkkatuella palkattavalle henkilölle. Palkkatuen myöntäminen työnantajalle ei myöskään saa aiheuttaa kilpailuetua markkinoilla. Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan palkkatukeen käytetään vuosittain 200 - 250 miljoonaa euroa. (Työ- ja elinkeinoministeriö n.d.)

Sosiaalisen yrityksen on mahdollista saada Te-toimiston myöntämää palkkatukea työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautuneen henkilön palkkauskustannuksiin. Sosiaalisilla yrityksillä palkkatuen saamisen ehdot poikkeavat hieman muiden

yrietysten ehdoista. Pääsääntönä on, että palkattavalla henkilöllä on vamma tai sairaus, joka vaikeuttaa olennaisesti ja pysyvästi työssä suoriutumista, henkilö on ollut työttömänä työnhakijana yhtäjaksoisesti 12 kuukautta, tai henkilö on saanut 500 päivää työttömyysetuutta. (Te-toimisto 2022a.)

Hallitus jätti keväällä 2022 esityksen uudesta palkkatukimallista, jonka tavoitteena on yksinkertaistaa palkkatuen säännöksiä. Uuden mallin toivotaan lisäävän palkkatuen käyttöä erityisesti yrityksissä. Muutoksilla hallitus tavoittelee heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllisyyden kasvua ja sitä kautta työllisyysasteen nostoa. Byrokratiaa yksinkertaistamalla halutaan houkutella erityisesti yrityksiä palkkaamaan työttömiä työnhakijoita aiempaa enemmän. Samalla palkkatukioikeutta halutaan rajata ja näin kohdentaa tuki sitä eniten tarvitsevien käyttöön. (TEM 2022b.)

Uudistuksessa halutaan huomioida alle 25 - vuotiaat, yli 50 - vuotiaat, ilman ammatillista tutkintoa olevat, maahanmuuttajat, vähintään 5 kuukautta työttömänä olleet ja alentuneen työkyvyn omaavat henkilöt. Oppisopimuskoulutukseen palkkatukea on suunnitelmassa myöntää myös muille kuin osatyökykyisille ja pitkäaikaistyöttömille työnhakijoille. Palkkatuen määrää halutaan yhdenmukaistaa ja palkkatukiprosentteja nostaa. Kolmannen sektorin palkkatukea on myös tarkoitus uudistaa siten, että palkkatukeen kytketään vahva yksilöllinen tuki, työkyvyn kartoitus ja muut palvelut tukemaan kokonaisuutena avoimille työmarkkinoille siirtymisessä. Palkkatukiuudistuksessa selvitetään myös mahdollisuutta subjektiiviseen palkkatukeen ikääntyneille ja pitkään työttömänä olleille. Palkkatukiuudistus lähetettiin lausuntokierrokselle 1.4.2022. Palkkatukiuudistusta koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2022 ja uudistuksen on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2023 alusta. (TEM 2022b.)

Hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi sekä sosiaalisista yrityksistä annetun lain kumoamisesta (palkkatukiuudistus) lausuntokierroksella, ajalla 1.4.2022 – 27.5.2022, annettiin yhteensä satakolmetoista (113) lausun-

toa. Rekisterissä olevista kahdestakymmenestä sosiaalisesta yrityksestä lausunnon lakiuudistukseen antoi kolme yritystä: Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy, Tampereen Sarka Oy ja Annanpura Oy.

Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy (2022) näkee sosiaalisista yrityksistä annetun lain kumoamista ja sen seurauksena sosiaalisen yrityksen statuksen vapautumista erittäin harkitsemattomana ehdotuksena. Heidän näkemyksensä mukaan lain kumoaminen asettaa yritykset eriarvoiseen asemaan keskenään. Muutos mahdollistaisi minkä tahansa yrityksen ottamaan sosiaalisen yrityksen statuksen, vaikka näillä ei todellisuudessa olisi mitään tekemistä heikoimmassa asemassa olevien työllistämisen kanssa. Lisäksi yritys kritisoi lausunnossaan hallituksen esitystä muuttaa kaikki sosiaaliset yritykset tulevaisuudessa yhteiskunnallisen yrityksen statuksen alle. Heidän näkemyksensä mukaan nämä kaksi statusta eivät ole rinnastettavissa keskenään. Kierrätyskeskus tuo myös esiin, että Suomen linja sosiaalisten yritysten suhteen on täysin eriävä muiden Euroopan maiden kanssa. Heidän mukaansa, lain kumoamisen valmistelusta puuttuu kokonaan kansainvälinen vertailu, kuten puuttui jo edellisellä kerralla, kun hallitus esitti sosiaalisista yrityksistä annetun lain kumoamista vuonna 2017. (Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy 2022.)

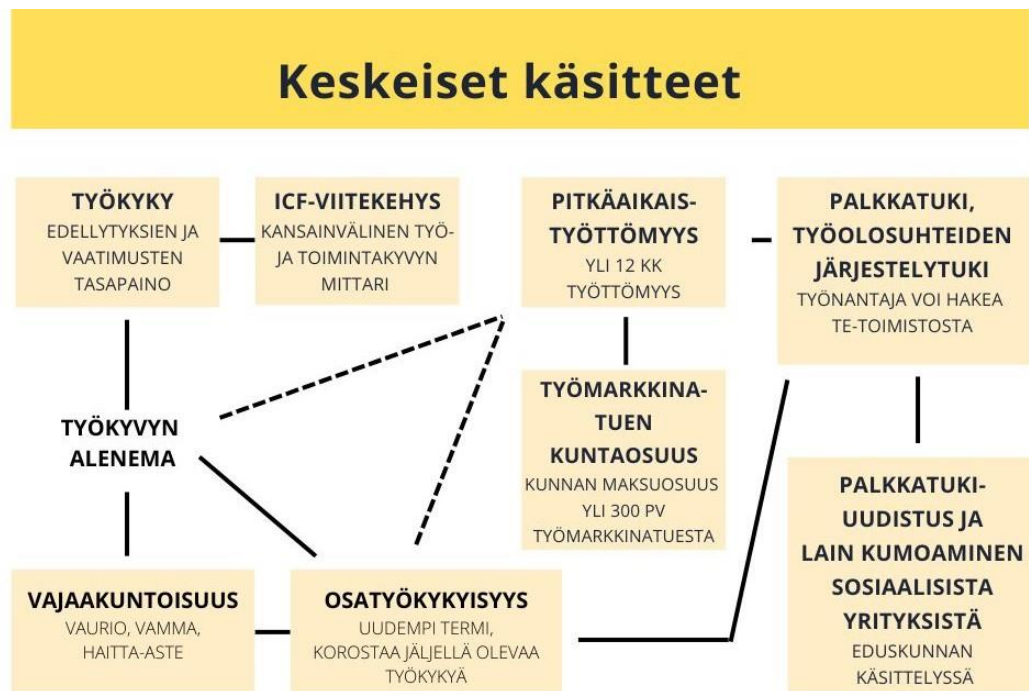
Tampereen Sarka painottaa, että sosiaalisista yrityksistä annetun lain kumoamisessa ja palvelurakennemuutoksessa on turvattava nykyisten sosiaalisten yritysten ja kunnallisten sosiaalisten yritysten toimintaedellytykset. (Tampereen Sarka Oy 2022). *Annanpura Oy (2022)* toteaa yksiselitteisesti, ettei kannata sosiaalisista yrityksistä annetun lain kumoamista. Sen sijaan Suomen Yrittäjät Ry (2022) kannatti lain kumoamista omassa lausunnossaan.

4.4 Työolosuhteiden järjestelytuki

Palkkatuen lisäksi Te-toimistot myöntävät työnantajille Työolosuhteiden järjestelytukea tilanteissa, joissa työntekijän vamma tai sairaus edellyttää räätälöityjen työvälineiden hankkimista, toinen työntekijä joutuu auttamaan merkittävästi henkilöä työtehtävissä tai työpaikalla joudutaan tekemään muita muutoksia työstä

suorittamista varten. Työntekijän vammasta tai sairaudesta vaaditaan lääkärin-
todistus ja tuesta säädetään laissa Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta
(JTYPL 10 §3). (Te-toimisto 2022b.)

Tukea voi hakea uuteen tai jo olemassa olevaan työsuhteeseen ja on pystyttävä
osoittamaan, että näistä järjestelyistä aiheutuvat kustannukset ovat organisaation
taloudelliseen tilanteeseen nähden merkittäviä. Tuki on harkinnanvaraista
ja työnantajan on myös osallistuttava kustannuksiin. Tukiin on määritelty enimmäismäärät työntekijää kohden. Tuen tarkoituksena on palkkatuen tapaan edistää
osatyökykyisten henkilöiden työllistymistä avoimille työmarkkinoille. (Te-toimisto 2022b.)

KUVIO 7. Keskeiset käsitteet. Kuvioon 7 on koottu luvussa esitetyt sosiaalisten
yritysten työntekijöihin liittyvät termit ja havainnollistettu termien välisiä suhteita.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA ANALYYSI

Tutkimus on luonteeltaan laadullinen. Tutkimusaineisto käydään läpi käyttäen dokumenttianalyysin menetelmää. Aineisto koostuu aiemmin julkaistuista YLE verkkouutisten artikkeleista vuosilta 2004 - 2021. Tutkimuksessa vertaillaan uutisoinnin antamaa kuvaa sosiaalisista yrityksistä kirjallisuuskatsauksen tutkimusten antamaan näkökulmaan sosiaalisten yritysten historiasta ja nykytilasta. Aiemmissa tutkimuksissa on yksiselitteisesti annettu sellainen kuva, että sosiaalisten yritysten tarina alkaa olla lopussa ja muut vaihtoehtoiset työllisyyspoliittiset ratkaisut ovat ajaneet tämän 2000-luvun alun innovaation ohi (muun muassa Koivistoinen 2019, Sovasto 2021). Näihin aiempien tutkimusten johtopäätöksiin peilaten, on erityisen mielenkiintoista, kuinka sosiaalisten yritysten tilannetta ja tarvetta on käsitelty valtakunnallisen uutisoinnin kontekstissa.

5.1 Aineiston keruu

Tutkimusaineisto koostuu YLE:n verkkouutisista koskien sosiaalisia yrityksiä. Aineisto käsittää kaikki saatavilla olevat YLE:n verkkouutiset, jotka käsittelevät sosiaalisia yrityksiä. Hakujakso oli aluksi *mistä tahansa* - kesäkuuhun 2022. Uutisia löytyi vuodesta 2002 vuoteen 2021 saakka. Vuodelta 2022 ei löytynyt yhtään julkaistua verkkouutista. Aineistosta päätettiin rajata pois uutiset, jotka on julkaistu ennen vuotta 2004, jolloin laki sosiaalisista yrityksistä ei vielä ollut voimassa. Ennen lain toimeenpanoa julkaistut uutiset käsittelevät lähinnä lain valmistelua ja sosiaalisille yrityksille kaavailtuja odotuksia työllistämisen saralla. Näin ollen nämä uutiset rajattiin pois, koska ne eivät vastaa tutkimuskysymyksiin ja rajauksella pyrittiin myös välttämään mahdollisia tulosvääristymiä. Aineisto siis rajattiin koskemaan lain voimassaoloaikaan ja lopullinen aineisto koostuu YLE verkkouutisista vuodesta 2004 – vuoteen 2021.

TEM ylläpitää julkista rekisteriä toiminnassa olevista sosiaalisista yrityksistä. Jälkikäteen, 8.8.2022, haettiin uutisia *1.10.2021 mennessä sosiaalisten yritysten virallisessa rekisterissä olevien yritysten nimillä*. Rekisterissä oli 21 yritystä

lokakuussa 2021 ja seitsemän uutista löydettiin. Nämä uudet löydökset kuitenkin päätettiin jättää aineiston ulkopuolelle. Tähän päätökseen vaikutti ratkaisevasti sosiaalisten yritysten pieni määrä viimeisimmän rekisteritiedon mukaan. Vanhoja rekistereitä ei ollut TEM:in verkkosivuilla vapaasti saatavilla. Parhaimmillaan rekisteröityjä sosiaalisia yrityksiä on ollut yli 200 kappaletta. Valikoidun aineiston N=37 mukaan, osa ”kultakautena” rekisteröityneistä yrityksistä ei ole ollut todellisuudessa sosiaalisia yrityksiä siten kuin niistä laissa säädetään. Voidaan siis todeta, että varsinkin laajemmin yrityksen nimellä haettaessa vaarana olisi ollut tulosvääristymä. Tulosvääristymä olisi ilmennyt taulukoissa ja kuvioissa, joissa esitetään uutisoinnin alueellista ilmentyvyyttä ja kiinnostusta sosiaalisia yrityksiä kohtaan.

Uutisia löytyi ajalta heinäkuu 2002 – helmikuu 2021 yhteensä 42 kappaletta N=42. Laki sosiaalisista yrityksistä tuli voimaan tammikuussa 2004. Tästä opinnäytetyöstä päätettiin rajata ulkopuolelle ennen lain toimeenpanoa julkaistut uutiset, joten lopullisesta aineistosta poistettiin neljä uutista ajalta heinäkuu 2002 - syyskuu 2003. Näin ollen lopullinen tutkimusaineisto koostuu, taulukon 2 (alla) mukaisesti, 37 uutisesta, N=37, ajalta 11.5.2004 – 10.2.2021.

TAULUKKO 2. Sosiaalisia yrityksiä koskevien YLE-verkkouutisten määrät.

V	2004	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2017	2021
Yht N= 37	2	1	1	4	6	4	6	7	2	1	1	1	1

Taulukossa 3 (alla) on esitetty aineiston keräämisessä käytetyt hakusanat. Uutisia haettiin yhteensä 13 eri hakusanalla, joista viidellä löytyi sopivia osumia. Eniten osumia, 22 kappaletta, löytyi hakusanalla ”*vajaakuntoiset ja työ*”. Toiseksi eniten osumia, kuusi kappaletta, löytyi hakusanalla ”*sosiaalinen yritys*”. ”*Vajaakuntoiset työssä*”, ”*laki sosiaaliset yritykset*” ja ”*vaikeasti työllistyvät*” tuottivat kaikki kolme osumaa. Suurin osa uutisista, joita hakusanoilla löytyi, liittyivät sosiaalisen median hyödyntämiseen yrityksissä, eivätkä sopineet aineistoksi tähän opinnäytetyöhön.

TAULUKKO 3. Aineiston keräämisessä käytetyt hakusanat.

Hakusana	Hakuaika	Sopivia uutisia, kpl
SOSIAALINEN YRITYS	20.5.2022	6
VAJAAKUNTOISTEN TYÖLLISTÄMINEN	9.6.2022	0
PALKKATUKI	9.6.2022	0
VAJAAKUNTOISET TYÖSSÄ	7.6.2022 ja 9.6.2022	3
LAKI SOSIAALISET YRITYKSET	26.7.2022	3
SOSIAALINEN JA YRITYS	26.7.2022	0
VAIKEASTI TYÖLLISTYVÄT	26.7.2022	3
VAJAAKUNTOISET JA TYÖ	27.7.2022	22 kpl
OSATYÖKYKYISET, VAJAAKUNTOISET, PITKÄAIKAISTYÖTTÖMYYS, TUETTU TYÖLLISTYMINEN, YHTEISKUNNALLINEN YRITYS	8.8.2022 aikajanalla 1.1.2019-8.8.2022	0 0 0 0 0
YHTEENSÄ		37

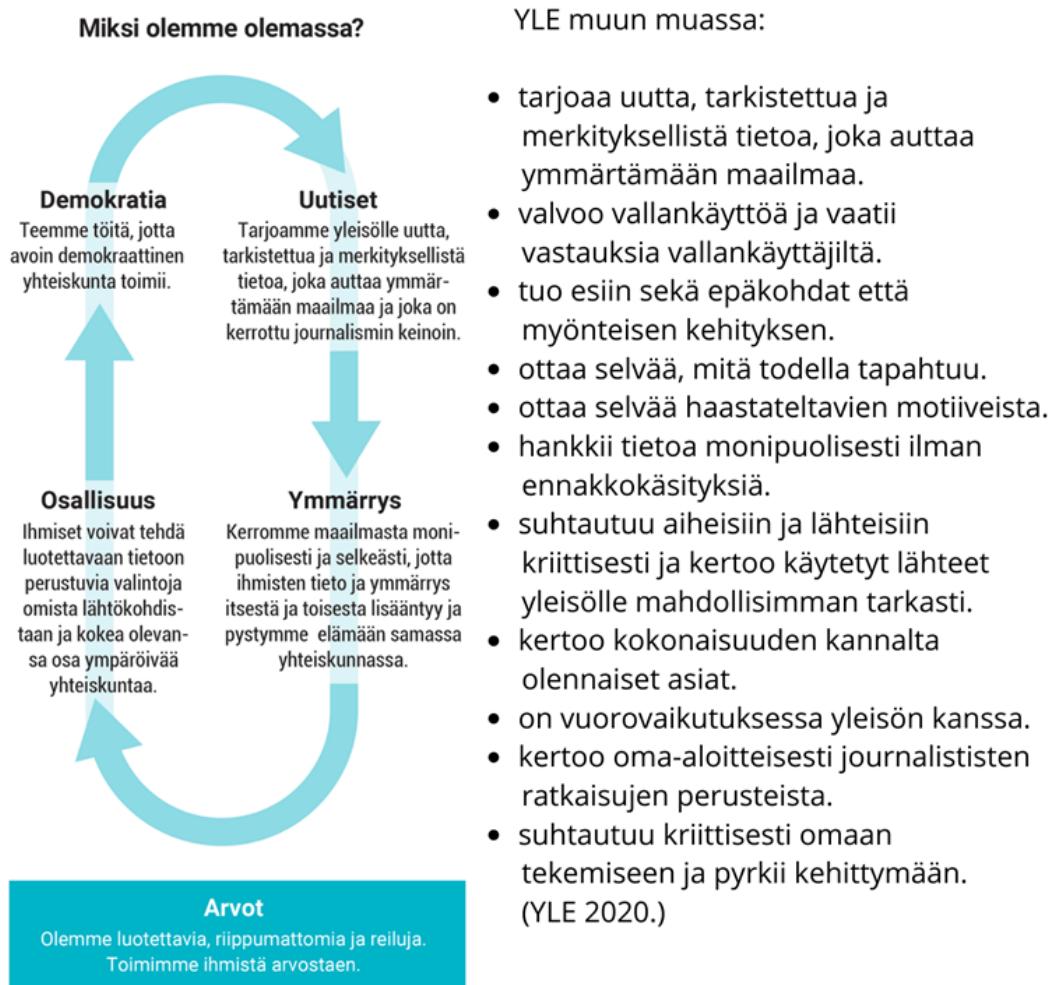
Tutkimusaineiston keruutapa verkkouutisista valikoitui tähän opinnäytetyöhön, koska tämäntyyppistä aineistotutkimusta ei ole aiemmin tehty sosiaalisista yrityksistä. Lisäksi sähköinen tiedonhaku ja sähköisten lehtien lukeminen ovat tätä päivää, 2020 - lukua. YLE verkkouutisten 2021) mukaan sähköisessä muodossa sanomalehtiä lukee 86 prosenttia kaikista suomalaisista ja vain sähköisessä muodossa sanomalehtiä lukee 1,7 miljoonaa suomalaista (YLE 2021). Perinteisesti akateeminen oppiminen ja tutkimus on perustunut fyysisiin kirjoihin ja aineistoihin. Tämä opinnäytetyö rikkoo perinteistä käsitystä akateemisesta tutkimuksesta ja avaa suuntaviivoja tulevaisuuden tutkimuskäytäntöihin, sekä tuo esiin sähköisten aineistojen tutkimuksen mahdollisuuksia.

5.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tuomen ja Sarajärven (2018) mukaan laadullisessa tutkimuksessa korostuu kysymys toisen ymmärtämisestä. Laadullisen tutkimuksen yleisimmät aineistonkeruumenetelmät ovat haastattelu, kysely, havainnointi ja erilaisista dokumenteista koottu tieto. Laadullisen tutkimuksen pyrkimyksenä on kuvata jotain ilmiötä tai tapahtumaa. Laadullisessa tutkimuksessa korostuu, keneltä tietoa kerätään ja kuinka paljon tietolähde asiasta tietää. Tämän vuoksi tiedonantajien valinta tulee olla aina harkittua ja perusteltua, vaikka lopullisessa raportissa sopivuuden arviointi jätetäänkin lukijalle, joka muodostaa kuvan tutkimuksen tieteellisyydestä. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Yleisradio valikoitui tutkimusaineiston keruukohteeksi, koska se on Suomen valtion omistama valtakunnallinen ja riippumattomaksi itseään kutsuva media. Alla, kuviossa 8 on avattu YLE:n journalistiset- ja eettiset periaatteet. Kaikkea Ylen toimintaa ohjaa laki Yleisradio Oy:stä (1380/1993) ja lisäksi Ylen uutis- ja ajankohtaistoimintaa ohjaavat journalistiset periaatteet ja Ylen arvot. YLE on valtion-yhtiö, joka noudattaa valtion omistajaohjauksen ohjeistusta vastuullisuudesta. Yleltä löytyy eettinen ohjeistus, vastuullisuussitoumus sekä yhteiskuntavastuun periaatteet. (Yle n.d.) Näiden tietojen perusteella voidaan todeta, että Ylen uutiset ovat tässä maassa luotettavin lähde uutispohjaisen tutkimusaineiston keräämiseen.

YLE:n journalistiset periaatteet

(Kuva: Eetu Pietarinen YLE 2020.)

YLE muun muassa:

- tarjoaa uutta, tarkistettua ja merkityksellistä tietoa, joka auttaa ymmärtämään maailmaa.
- valvoo vallankäyttöä ja vaatii vastauksia vallankäyttäjiltä.
- tuo esiin sekä epäkohdat että myönteisen kehityksen.
- ottaa selvää, mitä todella tapahtuu.
- ottaa selvää haastateltavien motiiveista.
- hankkii tietoa monipuolisesti ilman ennakkokäsityksiä.
- suhtautuu aiheisiin ja lähteisiin kriittisesti ja kertoo käytetyt lähteet yleisölle mahdollisimman tarkasti.
- kertoo kokonaisuuden kannalta olennaiset asiat.
- on vuorovaikutuksessa yleisön kanssa.
- kertoo oma-aloitteisesti journalististen ratkaisujen perusteista.
- suhtautuu kriittisesti omaan tekemiseen ja pyrkii kehittymään. (YLE 2020.)

KUVIO 8. YLE:n journalistiset periaatteet.

Sosiaalialalla on omat maailmanlaajuiset eettiset periaatteet koskien ammattiharjoittamista, opiskelua ja tutkimustyötä. Sekä käytäntöön että akateemisuuden perustuvassa työskentelyssä sosiaalialan ammattilainen sitoutuu noudattamaan sosiaalialan perusarvoja ja periaatteita. Keskeisiä arvoja ovat ihmisoi- keus, kollektiivinen vastuu ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden edistäminen. Sosiaalialan ammattilaisen tehtävänä on haastaa epäoikeudenmukaisia käytän- töjä ja institutionaalista sortoa, sekä pyrittävä toiminnassaan vahvistamaan yksi- lön ja yhteisöjen osallisuutta ja kunnioitettava yhteiskuntien etnistä ja kulttuu- rista monimuotoisuutta saattamalla työnantajinsa ja päättäjien tietoon havait-

semiaan epäkohtia. Toiminnallaan sosiaalialan ammattilainen tähtää solidaarisuuden rakentamiseen luottamuksellisuudella ja rehellisyydellä. (Kansainvälinen sosiaalityöntekijöiden liitto 2018.)

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2021) *Hyvän tieteellisen käytännön* mukaan tutkimustyössä tulee noudattaa tiedeyhteisön arvoja ja tutkimusetiikkaa. Keskeisiä arvoja ovat rehellisyys, huolellisuus ja tarkkuus. Käytettyjen menetelmien tulee olla eettisesti kestäviä ja viestinnän tutkimuksen tuloksista avointa ja vastuullista. Raportointi tapahtuu tieteellisen tiedon vaatimusten mukaisesti. Esimerkiksi muiden tutkijoiden työtä tulee kunnioittaa ja arvostaa. Tämä tarkoittaa sitä, että toisen tutkijan työ ja saavutukset tulee huomioida viittaamalla asianmukaisella tavalla heidän julkaisuihinsa omassa työssä. Toisen tutkijan tekstiä ei saa esittää omanaan. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2021.)

Tiedonhankinnassa, analyysissä ja teoriapohjassa on huomioitu pyrkimys totuuteen ja rehellisyyteen. Verkkoaineiston käyttöä on perusteltu kahdesta näkökulmasta: tahtotilana luoda uutta tutkimuskäytäntöä sekä ajankuvana 2020 – luvun korkeakouluopiskelusta. YLE verkkouutisia on tarkasteltu tutkimusaineiston keruukohteenä heidän omien eettisten ohjeiden ja hyvän journalistisen käytännön perusteella ja voidaan todeta, että tutkimusaineiston eettisyyteen on kiinnitetty huomiota prosessin alusta saakka.

Tutkimusaineistoa on lähestytty avoimin mielin ja tutkimusyksikkönä on käytetty koko uutisartikkelia, jolloin analyysissä on pyritty poimimaan löydöksiä monipuolisesti ja useita eri näkökulmia huomioiden. Oman pohdinnan ja muiden tutkijoiden aiheeseen liittyvät lausunnot on pyritty erottamaan toisistaan selkeästi ja viittausten oikeellisuus on pyritty tarkistamaan huolellisesti. Koska tällä opinnäytetyöllä on yksi tekijä, vertaispalaute ja tutkijoiden välinen tuki ja tekstin tuplataarkastus jäävät puuttumaan. Työtä on kuitenkin lukenut sen valmistumistahtiin ohjaava opettaja, joka on ohjannut ja rohkaissut pohtimaan tiettyjä tekstin kohtia ja ratkaisuja uudelleen. Näin ollen opinnäytetyötä on tarkasteltu myös ulkopuolisin silmin objektiivisesti.

Opinnäytetyön luotettavuutta on pohdittu tulosten luotettavuuden näkökulmasta (luku 4.2 aineiston keruu). Mahdollisuus tulosvääristymään on pyritty minimoimaan poistamalla aineistosta uutiset ajalta ennen sosiaalisista yrityksistä annetun lain toimeenpanoa, jotka olisivat saattaneet tulosvääristymää aiheuttaa. Esimerkiksi tarkastellessa uutisoinnin sävyä, ennen lain toimeenpanoa julkaisuissa uutisissa sosiaaliset yritykset esitettiin poikkeuksetta positiivisessa sävyssä, koska ne olivat uusi innovaatio ja sosiaaliset yritykset nähtiin tulevaisuuden ratkaisuna työllistämisen haasteisiin. Toinen tulosvääristymä olisi voinut aiheutua, mikäli aineistoon olisi otettu mukaan yrityksen nimellä haetut uutiset, koska nämä olisivat näkyneet muun muassa alueellisessa uutisoinnissa. Opinnäytetyöprosessi on esitetty yksityiskohtaisesti ja prosessiin sekä sisältöön liittyvät ratkaisut on pyritty perustelemaan. Analyysin vaiheet avataan alla olevassa luvussa 4.4 aineiston analyysi, jotta aineiston parissa työskentely olisi mahdollisimman avointa ja toistettavissa olevaa.

5.3 Aineiston analyysi

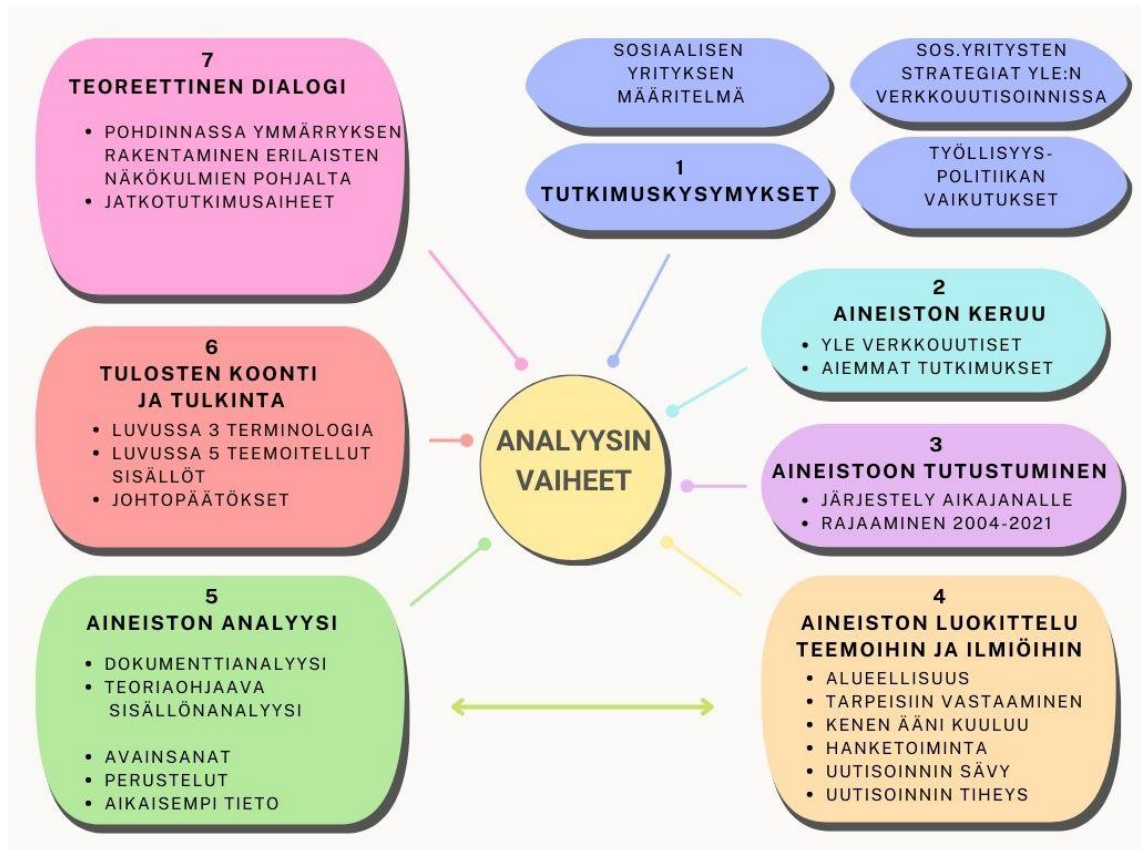
Aineistossa tutkimusyksikkönä on yksi verkkouutinen kokonaisuudessaan. Kaikkiaan uutisista muodostui 37 otoksen tutkimusjoukko $N=37$. Aineisto on analysoitu käyttämällä dokumenttianalyysin menetelmää yhdistettynä teoriaohjaraan sisällönanalyysiin. Dokumenttianalyysi perustuu siihen, että kohteena on tutkimusaineisto, joka koostuu valmiista saatavilla olevasta materiaalista, YLEN:n verkkouutisista ajalta 2004–2021. Keräämällä ja analysoimalla YLE:n uutisia sosiaalisista yrityksistä pyritään saamaan vastauksia tutkimuskysymyksiin kaksi ja kolme; millaisina näyttäytyvät sosiaalisten yritysten strategiat YLE:n uutisoinnin valossa, sekä miten työllisyyspolitiikka on ohjannut sosiaalisten yritysten toimintamahdollisuuksia? Tällainen tieto on tärkeää ja ajankohtaista arvioidessa tulevan palkkatuki uudistuksen vaikutuksia monella eri tasolla.

Dokumenttianalyysi on yleisesti käytetty menetelmä esimerkiksi kirjallisuuskatsauksissa ja ilmiön esitutkimuksessa. Tarkoituksena on luoda järjestelmällinen analyysi ja selkeä sanallinen kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. Aineisto voi koostua yksityisistä dokumenteista, kuten kirjeistä, päiväkirjoista, omaelänkerroista tai

puheista tai joukkotiedotukseen tarkoitetuista aineistoista kuten sanoma- ja aikakauslehdistä, tv- ja radio-ohjelmista tai mainoksista. (Tuomi & Sarajärvi 2018.) Olennaista on, että materiaali on aiemmin julkaistu muuta tarkoitusta varten ja aineisto on yleensä saatavilla kirjallisessa muodossa. Valmis aineisto on tarkoituksenmukainen silloin, kun tutkitaan tiettyä ilmiötä ja sitä, millaista tietoa aiheesta on aiemmin saatu selville. Koska aineistot on aiemmin luotu muuta kuin tutkimustarkoitusta varten, ovat ne riippumattomia tutkijasta. (Sivonen 2017.)

Dokumenttianalyysiä on vain vähän käytetty sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen opinnäytetöissä. AMK - ja YAMK - hauilla Theseuksesta löytyi niukasti opinnäytetöitä, joissa on käytetty dokumenttianalyysiä. Osassa opinnäytteistä dokumenttianalyysiä oli käytetty yhtenä välineenä muiden ohella. Suurin osa opinnäytetöistä käsitteli varhaiskasvatusta, perhetyötä ja lastensuojelua. Vain yksi opinnäyte käsitteli osatyökykyisyyttä kuntouttavan työtoiminnan näkökulmasta. Kyseessä oli kehittämishanke, jossa oli käytetty apuna aiempaa dokumentoitua aineistoa.

Alla olevassa kuviossa 9, analyysin vaiheet, kuvataan tämän opinnäytetyön analyysiprosessin vaiheita aina tutkimuskysymysten asettelusta teoreettiseen dialogiin saakka. Tutkimuskysymysten asettelu ja sanamuodot ovat tarkentuneet tutkimusprosessin aikana. Aineiston analyysiä on tehty Tuomen & Sarajärven (2018) ohjeiden mukaan. Aineisto on käyty läpi useaan otteeseen etsien avainsanoja, asiayhteyksiä ja tutkimuskysymyksiin liittyviä teemoja. Analyysissä on keskitytty siihen, miten asiat on kerrottu ja kuinka asioita ja ilmiöitä on perusteltu. Aikaisemman tiedon vaikutus näkyy analyysissä, mutta tarkoitus on olla uusia ajatuksia herättelevää, ei teoriaa vastaavaa. Analyysissä pyritään siis löytämään yhteyksiä valittuun teoriapohjaan ja pelkistämisen kautta edetään tulosten tulkintaan ja johtopäätösten tekemiseen.

KUVIO 9. Analyysin vaiheet mukailleen Ruusuvuoren, Nikanderin ja Hyvärisen (2010) kuvaa aineiston analyysin vaiheista.

Kuten kuviossa 9 (yllä), aineiston luokittelu, analysointi ja tulkinta ovat toisiinsa liittyviä osatehtäviä, ja käytännössä nämä kolme limittyvät päällekkäin aineiston analyysissä. Tulkinta ja analyysi muodostuvat aineiston luokittelun ja järjestelyn avulla, mutta pelkkä aineiston luokittelu itsessään ei vielä tarkoita aineiston analyysiä. Analyysiin tarvitaan syvällisempää keskustelua aineiston kanssa. Laadullisessa tutkimuksessa aineisto harvoin vastaa suoraan tutkimuskysymyksiin, joten tarkentaville kysymyksille on usein tarvetta. (Ruusuvuori ym. 2010.)

6 TULOKSET

Suurin osa uutisista, 26 kappaletta, oli positiivisessa sävyssä. Negatiivissävytteisiä uutisia oli 11 kappaletta. Alueellisesti vilkkainta uutisointi oli Pirkanmaalla ja Uudellamaalla. Uutisissa kuului työnantajien ja päättäjien ääni. Kuntatyönantajat olivat eniten esillä uutisoinnissa. Maakuntiin kaivattiin työpaikkoja ja talouden kasvua. Yhdistykset ja säätiöt etsivät uusia keinoja laajentaa ja ylläpitää toimintaa ja seurakunnat olivat lähteneet myös mukaan kokeilemaan sosiaalista yritystoimintaa.

Työntekijöiden ja tutkimuksen ääni jäivät vähäisiksi. Työntekijät saivat äänensä kuuluviin kahdessa uutisessa ja valtakunnallinen sosiaalisten yritysten tutkimus näkyi yhdessä uutisessa. Uutisoinnissa käytettiin eniten termiä vajaakuntoinen kuvaamaan henkilön tilannetta, jolla oli tarve työllistyä sosiaaliseen yritykseen tai joka jo työskenteli sosiaalisessa yrityksessä. Uudempaa, osatyökykyinen-termiä käytettiin myös, ja näitä termejä yhdisteltiin pitkäaikaistyöttömyyden kanssa. Yleisesti puhuttiin myös vaikeasti työllistyvistä ja heikoimmassa asemassa olevista henkilöistä.

6.1 Sosiaaliset yritykset YLE - alueuutisissa

Sosiaaliset yritykset ovat uutisten perusteella usein osa isompaa organisaatiota. Sosiaalisesta yrittäjyydestä ollaan kiinnostuneita kunnissa, maakunnissa, seurakunnissa ja kolmannen sektorin säätiöissä. Kuntarajat ylittävästä yhteistyöstä oltiin kiinnostuneita etenkin pienillä paikkakunnilla. Maakunnan tason yhteistyöllä tavoiteltiin työpaikkoja ja vaurautta koko maakuntaan.

Maanlaajuisesti yrittäjien kiinnostus perustaa sosiaalisia yrityksiä on ollut laimeaa, vaikka yrittäjien kiinnostus yhteiskuntavastuuseen liittyviin kysymyksiin on ollut korkealla. Aineistossa puhuttiin vuonna 2005 *niin sanotuista sosiaalisista yrityksistä* ratkaisuna kuntien avustavien tehtävien työvoimapulaan. Huomionarvoista on, että vielä vuonna 2011 uutisissa kaivattiin pääkaupunkiseudulle lisää *niin sanottuja sosiaalisia yrityksiä*. Sosiaalisille yrityksille oli paljon

uutisoitiin Hyvinkää-Riihimäen talousalueelta, jossa toimi alueiden yhteinen sosiaalinen yritys Ekokierto viiden vuoden ajan lain toimeenpanon alkuaikoina. Keski-Suomessa uutisointi koski maakunnan alueella toteutettua sosiaalisten yritysten perustamisneuvontaprojektia Teho2:sta sekä kokonaisuuden KEVÄT-kattohanketta. Keski-Suomeen toivottiin kasvuyrityksiä ja uusia innovaatioita. Varsinkin isommissa kaupungeissa ja pääkaupunkiseudulla sosiaalisista yrityksistä toivottiin ratkaisuja hoiva-alan työvoimapulaan. Mielenkiintoisen näkökulman antoi uutinen maatilain mahdollisuuksista toimia sosiaalisena yrityksenä.

6.2 Sosiaalisten yritysten strategiat ristitulessa

Tutkimusaineistosta kävi ilmi, että sosiaalisista yrityksistä annetun lain toimeenpanon alkuaikoina valtionjohdolla oli visio luoda pysyviä ja pitkäaikaisia työpaikkoja sosiaalisten yritysten avulla. Konsepti lähti kuitenkin kehittymään välityömarkkinapaikkojen tarjoamisen suuntaan. Tähän vaikutti osaltaan palkkatukien määräaikaisuus. Kun palkkatukijakso päättyi, yrityksellä ei ollut enää mahdollisuutta tarjota työntekijälle jatkoa yrityksen omalla kustannuksella vaan tilalle otettiin palkkatukeen oikeutettu työntekijä. Työntekijöiden suuri vaihtuvuus aiheutti osaltaan yrityksissä tarpeen panostaa palkkatuettujen työntekijöiden ohjaukseen ja vakituiselle henkilökunnalle alettiin toivoa lisää resursseja ohjaamiseen ja omaa työnohjausta.

Aineistossa sosiaalisten yritysten missioksi muodostui vaikeasti työllistettävien henkilöiden työllistäminen ja tukeminen työssä selviytymiseen. Kunnissa ja kolmannella sektorilla ohjauksellisuutta ja tulevaisuuden suunnittelua korostettiin nuorten työntekijöiden kohdalla, joiden toivottiin erityisesti hyötyvän sosiaalisessa yrityksessä toimimisesta matkalla kohti *oikeita työmarkkinoita*. Uutisoinnin valossa sosiaalisten yritysten innovaatio on kehittynyt edelleen ajan kuluessa yhteiskunnallisen yrityksen konseptin suuntaan. Vaikka sosiaalinen yritys voi olla myös yhteiskunnallinen yritys, rajaa sosiaalisen yrityksen lähtökohtainen konsepti liiketoimintamahdollisuuksia, sekä sosiaalisen mission ulottuvuutta.

Kostilaisen (2012) mukaan strategioissa kynnyskysymykseksi nousee työllistettyjen työelämään integroimisen ja yrityksen taloudellisen sopeutumisen yhteensovittamisongelma. Hybridisaatiostrategiat ja kaksoistehtävät aiheuttavat jännitteitä ja ristiriitaisuuksia sosiaalisen yrityksen toiminnalle ja tavoitteille. Haasteelliseksi muodostuu tarve useiden tavoitteiden saavuttamisesta, jotka liittyvät työntekijöiden, työnantajien, asiakkaiden ja sidosryhmien vaatimuksiin. Jokaisella edellä mainitulla ryhmällä on erilaiset odotukset toiminnalle, Kostilainen (2012.) Aineiston perusteella voidaan tiivistäen todeta, että työntekijöille olennaista on mielekäs toiminta, kuntapäätäjille kunnan työllisyystilanteeseen vaikuttaminen ja yrityksen johtajille liiketoiminnan menestyminen ja kehittyminen.

Kannattavan liiketoiminnan ja sosiaalisen ulottuvuuden yhdistäminen ei ole ollut mutkatonta. Yrittäjät toivat esiin haasteet kilpailutuksissa pärjäämisessä, koska varsinkin urakaluontoisissa töissä osatyökykyiset tekijät eivät yllä muiden yritysten tasolle. Työtahti on hitaampi ja yrittäjä ei voi luvata kilpailutuksissa tarkkaa aikaa urakan valmiiksi saamiseen. Osatyökykyisen henkilön palkkaaminen koettiin suurena riskinä. Sosiaalisten yritysten arvot näyttäytyivät aineistossa ristiriitaisina.

Uutisoinnissa nousi esiin yrittäjiä, jotka lähestyivät sosiaalista yrittäjyyttä eettisyyden, heikoimpien auttamisen ja yhteisen hyvän näkökulmista. Toisaalta taas uutisoitiin palkkatukien ja sosiaalisen yrityksen - statuksen väärinkäytöksistä ja ennakkoluuloisista asenteista osatyökykyisiä ja pitkäaikaistyöttömiä kohtaan, (taulukko 4 alla). Bruder (2019) tarkastelee kriittisesti ajatusta siitä, että sosiaalisen yrittäjyyden luontainen lähtökohta on sosiaalinen tehtävä. Yleisesti sosiaalinen yrittäjyys nähdään eettisenä ja sosiaalisesti positiivisena toimintana. *Sosiaalinen* itsessään saa yritystoiminnan kuulostamaan hyvältä liiketoiminnalta. Sosiaalisen yrittäjyyden normatiivisten perusteiden kriittinen tarkastelu on Bruderin (2019) näkemyksen mukaan ratkaisevan tärkeää. Sosiaalinen yrittäjyys ei itsessään ole välttämättä eettistä vaan liiketoiminta saattaa sisältää haitallisia tekoja ja tuloksia.

TAULUKKO 4. Sosiaalisen yrityksen missio, visio ja arvot.		
MISSIO	VISIO	ARVOT
<ul style="list-style-type: none"> • nuorisotakuun täyttäminen, nuorisotyöttömyyden vähentäminen, tulevaisuuden ja mahdollisuuksien pohtiminen • osaratkaisuu työttömyyden hoidossa • välittää vuokratyövoimaa • välityömarkkinapaikkojen tarjoaminen, ponnahduslautaa avoimille työmarkkinoille • työllistää maahanmuuttajia • työllistää vammaisia • tukea työllistymisessä ja työssä selviytymisessä • tarjota työn lisäksi itsetuottamusta, elämähallintaa ja uusia taitoja • työmarkkinatuen kunnat- osuuksien pienentäminen • yrityshyöty kunnalle • palveluiden tuottaminen • koulutusta, motivointia ja työvalmennusta • työehtosopimuksen mukainen palkka • pienempikin määrä työllistettyjä on parempi kuin ei mitään • halu ja tarve kehittää yrityksen / yhdistyksen toimintaa • eettiset palvelut ja tuotteet 	<ul style="list-style-type: none"> • kasvu, työpaikkojen lisääminen vajaakuntoisille • ”kiintoisia yrityspohjaisia mahdollisuuksia” • koko maakunnan kattava osuuskuntatoiminta • yhteistyö muiden yritysten kanssa kilpailun sijaan • työvoimareservin kokoaminen • työn ja opiskelun yhdistäminen • tuuraajia ja avustajia töihin, joihin ei tarvita koulutusta esim. hoiva-alalle • yhteiskunnallinen vaikuttaminen • esim. maatilojen kehittäminen sosiaali- ja terveyspalvelujen suuntaan: siivelinkeinoja kuntoutus- ja virkistyspalveluista • muotoiltu ja eettinen kiertäytystavara tuo lisäpotkua myyntiin, korkea laatu • vaikeasti työllistettävien pelastaja • järjestelmän kehittäminen houkuttelevaksi, esim. työnhajukseen rahallisen tuen tarjoaminen työnantajille 	<ul style="list-style-type: none"> • eettisyys: myös ostopäätöksellä voi vaikuttaa heikoimmassa asemassa olevien työllisyyteen ja hyvinvointiin • yhteiskunnallinen vaikuttaminen • heikoimmassa asemassa olevien tukeminen • tukia käytetty väärin, hyvät tavat unohdettu • työnantajilla ennakkoluuloja vajaakuntoisia ja pitkäaikaistyöttömiä kohtaan, osatyökykyisen palkkaaminen koetaan riskinä

Taulukon 4 (yllä) mukaisesti sosiaalisten yritysten visioista muodostuu hybridisaatiostrategioita. Sosiaaliset yritykset tavoittelivat toiminnallaan uusia liiketoimintamahdollisuuksia ja kasvua. Tärkeäksi nähtiin työllistää mahdollisimman monta henkilöä. Yrityksen sisäisen kasvun ja kehittymisen lisäksi toiminnalta toivottiin mahdollisuuksia vaikuttaa laajemmin yhteiskuntaan ja järjestelmään.

6.3 Työllisyyspolitiikan vaikutukset sosiaaliseen yritystoimintaan

Julkisen rahoituksen turvin on pystytty kokeilemaan erilaisia tapoja toteuttaa sosiaalista yritystoimintaa, mutta lähes kaksikymmentävuotisen historiansa aikana lakisääteinen toiminta ei ole pystynyt vakiinnuttamaan paikkaansa elinkeino- ja työllisyyspolitiikassa. Sosiaalisten yritysten huippuvuosi oli 2009, jolloin sosiaalisia yrityksiä oli 212 kappaletta, mutta sen jälkeen sosiaalisten yritysten määrä on ollut alati laskussa. (Sovasto 2021.)

Sovaston (2021) näkemys käy ilmi myös tutkimusaineistosta. Taulukon 5 (alla) mukaisesti työllistämisen- ja kehittämishankkeiden aikaan sosiaalisista yrityksistä on uutisoitu enemmän ja uutisointi on ollut pääasiassa positiivissävytteistä. Uutisoinnin huippuvuosi YLE:llä oli aineiston perusteella vuosi 2012, jolloin TEM:in ja ESR:n rahoittama, välityömarkkinoiden kehittämishanke Yhteinen yritys, oli juuri päättynyt. Yhteinen yritys- hanke toimi vuosina 2009 - 2011. Tämä aikaväli on ollut myös uutisoinnissa vilkkain.

TAULUKKO 5. YLE uutiset aikajanalla jaettuna positiivisiin ja negatiivisiin.

V	2004	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2017	2021
P	2		1	2	6	2	5	4	2		1		1
N		1		2		2	1	3		1		1	
=	2	1	1	4	6	4	6	7	2	1	1	1	1
37													

Aineistosta nousi esille työllistämishankkeita eri puolilta Suomea. Keski-Suomessa toteutettiin *välityömarkkinoiden kehittämisselma KEVÄT*, johon kuului *Teho2-hanke*. Keski-Suomessa nähtiin vuonna 2010 sosiaalisten yritysten potentiaali ja sosiaalisista yrityksistä toivottiin alueelle kasvuyrityksiä, jotka vastaisivat rakennetyöttömyyden haasteisiin. Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus osallistui Ilona- Sosiaalinen yrittäjyys väylänä mielekkääseen työhön -hankkeeseen, joka alkoi vuonna 2018 ja päättyi 2021. Hankkeen tavoitteena oli parantaa työllisyyttä ja tuottaa työvoimaa aloille, joilla on työvoimapula. Hankkeessa toteutettiin Silta Valmennusyhdistyksen ja Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskuksen osatyökykyisten työllistymistä edistävät pilotoinnit. Sosiaali- ja terveysalan

tutkimuskeskus Stakes näki sosiaaliset yritykset ratkaisuna isojen kaupunkien hoiva-alan työntekijäpulaan vuonna 2008. Stakes esitteli hanketta, jonka avulla vammaiset ja pitkäaikaistyöttömät olivat työllistyneet vanhusten kotihoidon avustaviin tehtäviin. Huomionarvoista hankkeesta ja uutisessa oli vammaisten työnhakijoiden huomioiminen. Uutisessa puhuttiin sekä kokeilusta että hankkeesta, mutta kokeilulle ei ollut mitään varsinaista nimeä.

Aineistosta kävi ilmi, että sosiaalisia yrityksiä on perustettu vastaamaan alueelliseen työvoiman tarpeeseen. Alla olevasta taulukosta 6 nähdään, että työtehtävät sosiaalisissa yrityksissä sijoittuvat lähinnä avustaviin tehtäviin, joihin ei tarvita varsinaista koulutusta. Tuuraajia ja avustajia kaivattiin erityisesti isoihin kaupunkeihin ja pääkaupunkiseudulle. Kainuussa suunniteltiin ”työvoimareservin” perustamista, jolla voitaisiin auttaa ihmisiä työelämään. Erilaisille palvelutyöntekijöille oli tarvetta koko maassa, mutta kuten aiemmin todettu, työvoiman tarve eri aloille vaihteli alueellisesti. Isoissa kaupungeissa hoiva-alalle kaivattiin kipeästi lisää työntekijöitä, kun taas haja-asutusalueilla tarvetta oli muun muassa kylätalkkari-palveluille ja ympäristön hoidolle. Pelkästään kierrätykseen keskittyneet sosiaaliset yritykset vastasivat esimerkiksi lakisäätöiseen velvollisuuteen elektroniikkajätteen kierrättämisestä.

Tutkijoiden mukaan sosiaaliset yritykset mielletään toimijoiksi, joiden ensisijainen tehtävä on työllistää. Tämä mielikuva ja työllisyyspolitiikka ovat heikentäneet sosiaalisten yritysten mahdollisuuksia selviytyä. Työllistämisen edistämiseen liittyy valtion tavoite jatkuvaan talouskasvuun. Viljanen, Lämsä ja Kaakinen (2017) muistuttavat, että tavanomaisten tavoitteiden ja voiton sijaan kaivataan vastuuta ympäristöstä ja sosiaalisia innovaatioita. Lähtökohtana tulisi olla sosiaalisen yhdenmukaisuuden edistäminen. Jokaisella ihmisellä on tarve tuntea itsensä tärkeäksi ja arvokkaaksi. Avainasemaan nousevat arvot, kuten elämänlaatu ja lisäksi yhteisöjen-, organisaatioiden ja yksilöiden kehittyminen. (Viljanen ym. 2017.)

TAULUKKO 6. Uutisista poimitut alat ja työtehtävät olemassa olevissa / suunnitella olevissa sosiaalisissa yrityksissä.

Auto- ja kuljetusala	<ul style="list-style-type: none"> • tienhoitaja 	
Kiinteistöhuoltoala	<ul style="list-style-type: none"> • huoltomies • kiinteistöhuoltotyöntekijä • talonmies 	
Kierrätystoiminta	<ul style="list-style-type: none"> • kierrätysmyymälätyöntekijä • kierrätystyöntekijä 	
Maatalous	<ul style="list-style-type: none"> • maatilatyöntekijä 	
Muut asiakaspalvelu- ja toimistotyöntekijät	<ul style="list-style-type: none"> • asiakaspalvelija • toimistotyöntekijä • vahtimestari 	
Muut huolto- ja asennustyöntekijät	<ul style="list-style-type: none"> • kaupunkipyörien huoltaja • kylätalkkari 	
Puhtaanapitoala	<ul style="list-style-type: none"> • pesulatyöntekijä • siivooja 	
Rakennusala	<ul style="list-style-type: none"> • pienoismallimaanrakentaja • remonttityöntekijä 	
Ravintola- ja keittiöala	<ul style="list-style-type: none"> • kahvilatyöntekijä • keittiöapulainen • leipomotyöntekijä • ruokapalvelutyöntekijä 	
Sosiaali- ja terveysala	Hoiva-ala <ul style="list-style-type: none"> • hoiva-apulainen • päiväkotiapulainen 	Ohjausala <ul style="list-style-type: none"> • koulunkäynninohjaaja

6.4 Sosiaalisten yritysten toiminnan arviointi ja kehittäminen

Taulukkoon 7 (alla), on tutkimusaineiston pohjalta koottu sosiaalisten yritysten toiminnan arvioinnin ja kehittämisen SWOT-analyysi. SWOT muodostuu englanninkielisistä sanoista strenghts, weaknesses, opportunities ja threats. Suomeksi kyse on vahvuuksien, heikkouksien, mahdollisuuksien ja uhkien nelikentästä. Taulukon 7 nelikenttä muodostuu työntekijöiden, työnantajien ja päättäjien näkökulmista.

TAULUKKO 7. SWOT - analyysi aineistosta.

VAHVUUDET	HEIKKOUEDET
<p>Työntekijän näkökulmasta:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opintojen yhdistäminen työhön <ul style="list-style-type: none"> - mm. oppisopimus, osatutkinnot • tukea työn alkuvaiheessa ja työsuhteen aikana <ul style="list-style-type: none"> - mm. työhönvalmentaja • tukea elämönhallintaan ja hyvinvointiin, • itseluottamusta ja uusia taitoja • cv:hen työkokemusta • työehtosopimuksen mukainen palkka <p>Yrittäjän näkökulmasta:</p> <ul style="list-style-type: none"> • toiminnan eettisyys ja arvot <ul style="list-style-type: none"> - toivotaan vaikutusta myös kuluttajien ostopäätöksiin <p>Kunnan näkökulmasta:</p> <ul style="list-style-type: none"> • luovat paikallisia työpaikkoja esim. pienissä kunnissa ja kyllillä • ulkopuolista pääomaa esim. hankerahoitus valtion tukien lisäksi • luovat työpaikkoja vaikeasti työllistyville • työvoimaa kuntien yksiköille avustaviin tehtäviin ilman byrokratiaa • työmarkkinatuen maksuosuudet pienenevät ja yritystoiminnasta tulee hyötyä • kehitysmönteisyys 	<ul style="list-style-type: none"> • koko järjestelmän toimimattomuus <ul style="list-style-type: none"> - lakiin perustuva toiminta lainsäätäjän armoilla - työntekijöiden erityistuen tarve - pienet resurssit sosiaaliseen puoleen ja ohjaamiseen - työntekijät eivät kykene samaan tahtiin ja tuottavuuteen - kehittämisen ja hiomisen tarve suuri - malli osin päällekkäinen muiden keinojen kanssa - huono kilpailuasema muihin yrityksiin nähden - eivät pärjää kilpailutuksissa - perustaminen ei ole houkuttelevaa - ongelmana pidetään huonoa julkisuuskuvaa - työntekijöiden ennakko- ja osatyökykyisiä kohtaan, palkkaaminen koetaan riskinä - tiedon puutetta toimintamallia kohtaan - ”sosiaalinen yritys”-terminä hämmäntävä - toiminnan ja palkkatuen periaatteet koettu monimutkaisiksi - palkkatukeen varattuja rahoja jää käyttämättä - palkkatukea helppo käyttää väärin - kunta ei saa ostaa kuntouttavaa työtoimintaa yrityksiltä
MAHDOLLISUUDET	UHAT
<ul style="list-style-type: none"> • toiminta turvataan lailla • kuntien yhteiset hankkeet • voitto voidaan ohjata toiminnan kehittämiseen • taantuma lisää sosiaalisten yritysten tarvetta, tarve on suuri • ”kiintoisia yrityspohjaisia mahdollisuuksia” • työvoimareservi esim. hoiva-alalle • järjestötoiminnalle uudenlaisia tulorahoituksia, esim. kehitysyhtiöiden perustaminen • maakunnan kattavat osuuskunnat • yhteistyö paikallisten yritysten kanssa kilpailun sijaan • kierrätystoiminnasta ja uudesta toiminnasta lisäpotkua myyntiin ja innostusta valmentautujille 	<ul style="list-style-type: none"> • valtio leikkaa työllistämisrahoja ja palkkatukea • lainsäädännön muutokset • taantuma, kurjistuva taloustilanne <ul style="list-style-type: none"> - ostovoiman hiipuminen: kunnat irtisanovat ostosopimuksensa • omistajien usko mahdollisuuksiin hiipuu ja rahoitus loppuu • ”alalle ei ole tunkua”, eivät ole saavuttaneet asetettuja työllistämistavoitteita • muut tehokkaammat keinot kuin lakiin kirjattu malli • työsopimukset määräaikaisia, työn jatko kiinni palkkatuesta • rahoituksen varassa toimivat yritykset ja hankkeet • palkkatuen väärinkäyttö • yrittäjien motivaatio tarjota työtä työmarkkinoilta pudonneille • järjestöillä ei aiempaa kokemusta yrittäjyydestä

Työntekijän näkökulmasta sosiaalisten yritysten vahvuutena oli tuki ja ohjaus työssä sekä mahdollisuudet opiskeluun ja kehittymiseen työn ohessa. Vaikka työkyky oli alentunut, ei se vaikuttanut haluun tehdä töitä. Tukea työnantajille osatyökykyisten palkkaamiseen pidettiin tärkeänä. Työntekijät olivat harmissaan

työsopimusten määräaikaisuudesta. Sopimukset olivat puolen vuoden tai vuoden mittaisia.

Kunnat olivat kiinnostuneita sosiaalisesta yritystoiminnasta monestakin syystä. Esiin nousi kuntien hyvinvoinnin edistämisen ja tukemisen tehtävä, joka koostuu monesta eri osa-alueesta. Varsinkin pienempiin kuntiin ja haja-asutusalueille kaivattiin kipeästi uusia työpaikkoja. Työpaikkojen myötä työllisyysluvut saadaan kasvuun ja kunnan maksamat työmarkkinatukien osuudet ”sakkomaksut” vähentyvät, jolla on suora yhteys kuntatalouteen. Työmarkkinatuen osuudet ovat iso menoerä kunnalle, jolle ei saada mitään vastinetta. Kunnan kannalta on järkevämpää palkata henkilö töihin kunnan palvelukseen, jolloin kunta saa rahan (palkan) vastineeksi henkilön työpanoksen.

Aineistossa yrittäjät kritisoivat koko sosiaalisen yritystoiminnan järjestelmää toimimattomaksi. Koska sosiaalinen yrittäjyys on lainsäätäjän armoilla, yrittäjät ja yhteisöt joutuvat elämään jatkuvassa pelossa, milloin tukia pienennetään tai otetaan kokonaan pois. Lakia on oltu lakkauttamassa moneen otteeseen, myös parhaillaan syksyllä 2022. Kansalliset ja kansainväliset taloustilanteen muutokset vaikuttavat myös omistajien tahtoon jatkaa toiminnan rahoitusta. Mahdollisuuksina nähtiin voiton ohjaaminen toiminnan kehittämiseen sekä yrittäjien välinen yhteistyö kilpailun sijaan. Esimerkkinä uutisoitiin kuntarajat ylittävästä yhteistyöstä ja osuuskuntatoiminnasta, joista hyötyisivät monet eri toimijat.

Yrittäjät näkivät vastuullisuuden näkökulmat liiketoiminnassa etuna tavallisiin yrityksiin nähden. Kuluttajat ovat valveutuneita vastuullisuuskysymyksissä ja ostopäätöksiin haluttiin vaikuttaa liiketoiminnan arvojen ja eettisyyden esiin nostamisella. Aineistossa uutisoitiin vuonna 2014 TEM:in teettämästä selvityksestä, jossa työnantajien parissa esiintyi ennakkoluuloja osatyökykyisiä ja pitkäaikaistyöttömiä kohtaan. Sosiaalisten yritysten ongelmana nähtiin myös huono julki-suuskuva. *Sosiaalinen yritys*- nimitys aiheutti miellelyhtymän siitä, että yritys työskentelee sosiaalialalla, tai että työntekijät ovat *sosiaalitapauksia*.

Toiminnan kehittämiseksi olisi suuri tarve. Palkkatukijaksot ovat määräaikaista ja sopimusten jatkot riippuvat työntekijän palkkatukioikeudesta. Sosiaalisten yritysten rinnalle on noussut päällekkäisiä työllisyystoimia, jotka ovat vaikeuttaneet sosiaalisten yritysten toimintamahdollisuuksia. Aineistossa järjestöt etsivät uusia kasvun mahdollisuuksia sosiaalisesta yrittäjyydestä, mutta osaamista yrittäjyyteen ei välttämättä ollut. Tiedon puute ja ongelmat terminologiassa tuotiin esille. Myös Hanikka & kumpp. (2007) toivat jo lain alkuaikoina esille, että alussa valtion tahtotila sosiaalisten yritysten menestykseen oli vahva, mutta ongelmana on ollut koko ajan puutteet tiedottamisessa ja terminologiassa.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Sosiaalisten yritysten puutteet lähtevät perustuksista. Sosiaalisista yrityksistä on tullut välityömarkkinapaikkoja, jotka yrittävät vastata eri suunnista tuleviin vaatimuksiin. Ongelmaksi muodostuu vaatimusten ristiriitaisuudet, eri strategiat ovat niin sanotusti ristitulesa keskenään ja kaikkia vaatimuksia on mahdotonta toteuttaa. Lainsäätäjille on ollut selvää alusta asti vaikuttaa työllisyyteen ja nimenomaan heikosti työllistyvien saamiseen työmarkkinoille. Lisäksi päättäjien ajurina on ollut saada työntekijöitä avustaviin tehtäviin paikkaamaan työntekijävajetta. Yrittäjille ja työntekijöille olisi ollut tärkeää panostaa työllistymisen lisäksi *sosiaaliseen*, eli tukeen ja ohjaukseen.

Resurssien puute ja työsuhteiden määräaikaisuus asettivat omat haasteensa toiminnalle. Ranskan malli, jossa työntekijällä on kaksi mentoria, käytetään yleisesti kuntouttavassa työtoiminnassa erilaisissa pajaympäristöissä, joissa on erikseen työvalmentajat ja yksilövalmentajat. Kahden työpaikkamentorin malli olisi saattanut olla yksi toimiva ratkaisu työpaikoilla, mutta varsinkin pienemmissä yrityksissä mallia on hankala toteuttaa tuottavan työn ohessa.

7.1 Sosiaalisten yritysten haasteet huonoissa perustuksissa

Heti opinnäytetyön tiedonhaun alkuvaiheessa ongelmaksi muodostui terminologiset haasteet varsinkin vieraskielistä aineistoa hakiessa. Terminologia on muutenkin tutkimusten mukaan ollut harhaanjohtavaa ja puutteellista. Sosiaalisen yrityksen perusidea on hieno, mutta konseptin nimenä sosiaalinen yritys on harhaanjohtava ja aiheuttaa vääränlaisia mielleyhtymiä. Sosiaaliset yritykset olisi pitänyt nimetä toisin jo lain valmisteluvaiheessa.

Palkkatuki on myös jäänyt etäiseksi sekä yrittäjille että työnhakijoille, vaikka palkkatuen myöntämisen edellytykset ovat laajentuneet suuresti 2000 – luvun alusta. Siitä on tullut tuki, jota voidaan hakea sosiaalisten yritysten lisäksi tavallisiin yrityksiin, kolmannelle sektorille, seurakuntiin, kuntiin ja jossain vaiheessa

sitä myönnettiin myös valtion työtehtäviin. Uudenmaan TE-toimiston johtaja Jarmo Ukkosen (2019) kritiikki palkkatuen laajasta myöntämisestä on aiheellista. Ukkosen (2019) mukaan jopa 40 prosenttia palkkatukipäätöksistä kohdentuu alle vuoden tai vain muutamia päiviä työttömänä olleisiin henkilöihin pitkäaikaistyöttömien ja osatyökykyisten sijaan. Tulevassa palkkatuki uudistuksessa tulisi ottaa huomioon palkkatuen kohdentaminen henkilöihin, jotka sitä kiipeimmin tarvitsevat. Palkkatukea ei ole tarkoituksenmukaista käyttää lyhyen aikaa työttömänä olleiden työllistymisen tukemiseen vaan kohdentaa nimenomaan vaikeasti työllistyvien tukemiseen työmarkkinoille. Osatyökykyiset ja pitkäaikaistyöttömät asiakkaat eivät myöskään aina ole tietoisia palkkatuen mahdollisuuksista.

Palkkatuen myöntämistä tarkastellaan aina yksilökohtaisesti ja osatyökykyisyys täytyy pystyä osoittamaan lääkärinlausunnolla. Kuitenkin on sellaisia vaivoja ja osatyökykyisyyttä aiheuttavia seikkoja, jotka eivät löydy tautiluokituksesta tai joihin ei muusta syystä ole lääkärinlausuntoa. On asiakkaita, jotka eivät täytä osatyökykyisen kriteerejä, mutta eivät myöskään selviydy perinteisillä työmarkkinoilla. Tällaisia väliinputoajia voivat olla esimerkiksi riippuvuuksista kärsivät henkilöt. Työelämästä on paljon esimerkkejä, joissa työpaikan saaminen on tukenut alkoholistin päihteetöntä elämää ja työ on sujunut hyvin. Osatyökykyisyys on ilmeinen, mutta palkkatukeen ei välttämättä ole oikeutta osatyökykyisyyden perusteella.

Valtion rahoituksella toteutetut hankkeet ja tuen kohdentaminen uuteen valtionyhtiöön ja yhteiskunnallisten yritysten tutkimus- ja kehittämiskeskuksen tukemiseen kertovat siitä, että sosiaalisten yritysten aikakausi on lopussa. Lailla ei ole onnistuttu saamaan lähes kahdessakymmenessä vuodessa sosiaalista yritystoimintaa houkuttelevaksi eikä tarpeeksi kannattavaksi liiketoiminnaksi. Päättäjät ovat myös itse olleet ajamassa läpi uusia innovaatioita työllistämisen tueksi, jotka ovat olleet hankaloittamassa sosiaalisten yritysten vetovoimaa ja toimintamahdollisuuksia. Voidaan todeta, että jatkuva yhteiskunnallinen kehitys on kääntynyt itseään ja lainsäätäjiä vastaan sosiaalisten yritysten tapauksessa.

Aineistosta kävi ilmi työsuhteiden määräaikaaisuudet ja työllistymisen tuen kohdentuminen tiettyihin hankkeisiin ja projekteihin. Osa osatyökykyisistä jää pyörimään eri palveluihin ja työllistämishankkeisiin vuosien ajaksi.

Matthies (2017) viittaa näkemykseen valistuksen projektista, jossa edistyksellä on taipumus tuhota omat ideansa. Edistys ja kehitys eivät etene lineaarisesti, vaan ovat jatkuvassa vaarassa tyrehtyä tai kääntyä itseään vastaan. Hyvinvointivaltion lupaus kansalaisten kohtuullisesta tasa-arvosta ja mahdollisuuksista hyvään elämään on yksi esimerkki valistuksen projektista. Sosiaaliset yritykset luotiin tarjoamaan näitä tasa-arvoisia työllistymismahdollisuuksia. Välityömarkkinoiden sijaan osatyökykyiset kuitenkin tarvitsevat ja kaipaavat pitkäkestoisia ratkaisuja lyhyiden pätkätöiden sijaan. (Matthies 2017.) Tämä viesti kaikui myös aineiston uutisista, pysyviä ratkaisuja toivottiin niin sanotun *tempputyöllistämisen* sijasta.

Lyhyen työllistämiskokeilun jälkeen monet tippuvat taas työttömyyteen ja heitä pompotellaan palvelusta toiseen. Palveluiden käyttäjillä on tarve tulla kuulluksi ja osallistua myös työllistämiskokeilujen jälkeen. Yhteiskunnalle tulisi myös halvemaksi sitoutua tarjoamaan pitkäkestoista työtä jokaisen oman toimintakyvyn mukaan. Lisäksi on otettava huomioon, että avoimet työmarkkinat ja kouluttautuminen eivät ole kaikille realistinen vaihtoehto. (Matthies 2017.)

7.2 Pysyviä ratkaisuja ja uusia aluevaltauksia

Edelliseen lukuun ja Matthiesin (2017) ajatukseen viitaten, integroimisen konseptia tulisi tarkastella uudelleen. Integroimisen ajatusmalli lähtee jo varhaiskasvatuksesta ja peruskoulusta, joissa erityistä tukea tarvitsevat lapset sijoitetaan tavallisiin ryhmiin ja luokkiin. Aiheesta uutisoitiin 12.10.2022 MTV:n Uutisamussa ja aiheesta käytiin myös studiossa keskustelua. Suomen luokanopettajat ry:n puheenjohtaja Marko Jokinen toi esiin huolen nykyisestä integroimisen kulttuurista, jossa erityistä tukea tarvitsevat lapset sijoitetaan suuriin ryhmiin ilman riittävää ja tarvittavaa henkilökohtaista tukea. Integroimisen alkuperäinen hyvä tarkoitus on kääntynyt itseään vastaan, kun yhteisöllisyyden lisäämisen sijaan

integroimista on alettu käyttää kunnissa säästökeinona. Kiristyvien säästötoimenpiteiden sijaan kunnissa tarvittaisiin enemmän eri sektori- ja kuntarajoja ylittävää yhteistyötä. Aineistossa mainittiin tällaisia yhteistyöhankkeiden kartoituksia esimerkiksi Kainuussa. Lyhytnäköisten vuosibudjettien sijaan tulisi rohkeasti katsoa pidemmälle tulevaisuuteen ja nähdä yhteistyön mahdollisuudet kulujen sijaan. Etenkin haja-asutusalueilla ja pienillä paikkakunnilla tulisi panostaa eri tahojen ja sektorien välisen yhteistyön kehittämiseen.

Sosiaalisen työllistämisen toimialalla tulisi jatkuvan kehittymisen vaatimuksen sijaan pyrkiä löytämään jokaiselle omiin lähtökohtiin sopivia, kestäviä ratkaisuja. Kaikilla ei ole samankaltaisia henkilökohtaisia resursseja uuden oppimiseen, tutkinnon suorittamiseen ja osaamista vastaavan työn saamiseen. Kuten Matties (2017) toteaa, todellisuus on se, että suuri osa osatyökykyisistä ei koskaan työllisty avoimilla työmarkkinoilla ja heidän uransa huippu on tuettu työpaikka.

Tuettujen pätkätöiden sijaan, olisi työllisyyspolitiikassa lainsäätäjien taholta otettava huomioon pysyvien, omia kykyjä vastaavien työpaikkojen mahdollistaminen vaikeasti työllistyville henkilöille. Ilman riittäviä resursseja ja tukitoimia osatyökykyiset ja pitkäaikaistyöttömät jäävät pyörimään loputtomaan oravanpyörään työllisyystoimesta toiseen. Tulevat hyvinvointialueet ja Te-palveluiden siirtäminen asteittain kuntien hoidettavaksi ovat luomassa suuntaviivoja tulevaisuuden palveluille ja tärkeässä roolissa monialaisen yhteistyön kehittämisessä tuettun työllistymisen sektorilla.

Varsinkin maaseudulla oltiin erittäin kiinnostuneita kaikenlaisista työllistymisen innovaatioista. Yksi pysyviä ratkaisuja tarjoava keino voisi löytyä maaseudulla asuville henkilöille esimerkiksi maatilojen toimintaa kehittämällä. Aineistossa uutisoitiin jo yli kymmenen vuotta sitten maatilojen tarjoamista mahdollisuuksista tuetun työllistämisen kentällä. Myös Lilja (2011) viittaa artikkelissaan Ilmarisen ja Tullilan (2009) Jyväskylän yliopistossa tekemään tutkimukseen, jossa kartoitettiin sosiaalisen yritystoiminnan mahdollisuuksia maataloilla. Runsas kolmannes maatalousyrittäjistä olisi kiinnostunut palkkaamaan vajaakuntoisen tai pitkäaikaistyöttömän. Tutkimuksen mukaan maataloilla on perinteisesti tarjottu työtä

ja ylöspitoa kaikenlaisille ihmisille, esimerkiksi kehitysvammaisille. Työn tarjoamisen vaikuttimina oli myös taloudellinen tuki ja työtehtävät, jotka usein jäävät tekemättä. Myös halu auttaa toimi motivaattorina. Lilja (2011) nostaa esiin, että monissa Euroopan maissa ja Yhdysvalloissa maatilaympäristöä käytetään menestyksekkäästi kuntoutuksen apuvälineenä, mutta Suomessa toimintaa vasta aloitellaan. 2010-luvun alussa 10 % maatilayrittäjien puolisoista on hoiva- tai sosiaalialan koulutus. (Lilja 2011.)

Suomalaiset maatilat ovat perinteisesti olleet perheyriyksiä, joissa on käytetty vain vähän ulkopuolista työvoimaa, ja työvoiman tarve on ollut kausiluontoista. Maatalous on kokenut suuren rakennemuutoksen. Tilat ovat nykyään isompia ja niitä on yhä harvemmassa. Useat maatilat ovat joutuneet kehittämään toimintaa pakon edessä. Kotimaisen ruoantuotannon jatkumisen puolesta olisi viimeistään nyt otettava kaikki keinot käyttöön, kun maailman epävarman poliittisen tilanteen vuoksi kotimaisen ruoan merkitys on kasvanut huomattavasti. Myös inflaatio koettelee kaikkia yrittäjiä tällä hetkellä ja kaikki keinot liiketoiminnan jatkamiseksi ovat varmasti tervetulleita.

Lopuksi voidaan todeta, että yhteiskunnallinen muutos on ollut nopeaa 2000-luvulla. Sosiaaliset kysymykset nousevat enenevässä määrin keskusteluihin väestön ikääntyessä läpi Euroopan. Valtioiden on pakko keksiä uusia innovaatioita ja kestäviä ratkaisuja palveluiden tuottamiseen. Valtionohjausta tarvitaan, mutta näyttää siltä, että liiaksi lain kirjaimeen sidottu toiminta ei ole enää tätä päivää etsiessä ratkaisuja sosiaalisten kysymysten ratkaisemiseksi. Suuri osa hyvinvointi- sosiaali- ja terveyspalveluita tuottavista tahoista toimivat rajapinnoilla ja rajoja ylittävä yhteistyö on tätä päivää. Koska sosiaalisten yritysten konsepti on sidottu näihin edellä mainittuihin teemoihin, on syytä pohtia, olisiko aika luopua toimintaa sitovasta laista ja integroida sosiaaliset yritykset osaksi yhteiskunnallisten yritysten muita liiketoimintamuotoja?

Yhteistyö ja yksilölliset, pitkäkestoiset ratkaisut ovat avainasemassa tulevaisuuden työllistämispalveluiden järjestämisessä. Aineistossa mainittuja, alueellisia hyviä käytäntöjä tulisi tuoda enemmän esiin ja jalkauttaa kentällä tehtävään työhön. Kuten tuloskappaleessa todettiin, toiminnan kehittämiseksi on suuri tarve.

7.3 Jatkotutkimusaiheita

Sosiaalisista yrityksistä pelkästään sosiaalisen ulottuvuuteen perustuvia tutkimuksia on lukuisia. Opinnäytetyöprosessin aikana on noussut esiin monia, mielenkiintoisia, uusia näkökulmia. Ajankohtaista on tuleva palkkatuki uudistus ja mahdollinen sosiaalisia yrityksiä koskevan lain kumoaminen. Lisäksi tulevat uudet hyvinvointialueet ja TE-palvelut siirtyvät kunnille. Suunnitellut uudistukset herättävät paljon kysymyksiä, muun muassa mitä tapahtuu tuetun työllistämisen kentällä vuoden 2022 jälkeen? Kuinka sosiaalisten yritysten käy? Mitä kuuluu henkilöille, jotka ovat jossain vaiheessa työskennelleet sosiaalisessa yrityksessä. Millaisia olivat näiden ihmisten jatkopolut? Saivatko he tarvitsemaansa tukea ja johtiko työskentely sosiaalisessa yrityksessä kohti *oikeita työmarkkinoita*? Uuden valtionyhtiö Työkanavan toimintaa ja toiminnan vaikuttavuutta tullaan varmasti tutkimaan TEM:in toimesta lähivuosien aikana.

Kuten aineiston uutisista kävi ilmi, sosiaalisen yrittäjyyden kontekstissa eniten äänessä olivat päättäjät. Sosiaalisten yritysten tutkimusta tuotiin esille vain yhdessä uutisessa. Tiedolla johtamisesta puhutaan paljon 2020-luvun työelämässä, mutta ensisijaisen tärkeäksi muodostuu se, mistä tieto on peräisin. Tietoa tulisi kerätä palveluiden käyttäjiltä. Työllisyyspolitiikan suunnitteluun ja tuetun työllistämisen kehittämiseen tulisi ottaa mukaan kohderyhmä, eli vaikeasti työllistyvät henkilöt. Usein palveluiden kehittäjillä ja päättäjillä ei ole omakohtaista kokemusta palveluista, joiden järjestämisestä he ovat päättämässä. Tämä on iso kompastuskivi myös tuetun työllistämisen palvelukentällä. Nyt näyttää siltä, että uusi valtionyhtiö Työkanava Oy on korvaamassa sosiaaliset yritykset välityömarkkinapaikkojen tarjoajana. Tutkimusta tarvittaisiin siitä, onko välityömarkkinat sitä, mitä vaikeassa työmarkkina-asemassa olevat henkilöt oikeasti kaipaavat ja tarvitsevat? Millaisia tuetun työllistämisen palveluita ja tukitoimia tarvittaisiin palveluiden käyttäjien näkökulmasta?

Tässä opinnäytetyössä käsiteltiin paljon terminologiaa ja terminologian puutteita. Huomionarvoista on, että jopa TEM:in verkkosivuilla käytetään termiä vaajauntoinen osatyökykyinen-termin sijaan (lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö n.d.) Sähköisten viestimien ja sosiaalisen median aikakaudella emme voi välttyä

päivittäiseltä mielikuvavaikuttamiselta. Uutisia läpi käydessä huomio kiinnittyi käytettyyn kieleen. Uutisissa käytettiin eniten termiä *vajaakuntoinen* kuvaamaan vaikeasti työllistyvää henkilöä. Kuinka uutisten ja viranomaisten käyttämä kieli vaikuttaa ihmisten mielikuviin tuetun työllistämisen kentästä ja henkilöistä, jotka tarvitsevat tuetun työllistämisen palveluita? Voisiko uutisissa käytettävän terminologian avulla saada aikaan positiivisemmän mielikuvan yrittäjille vaikeasti työllistyvistä henkilöistä?

Aineistossa oli uutinen, joka käsitteli yrittäjien ennakkoluuloja osatyökykyisiä ja pitkäaikaistyöttömiä kohtaan. Yllättävää oli, että lokakuussa 2022 hakusanalla *mielikuvavaikuttaminen* ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden tietokanta Theseuksesta löytyi vain neljä opinnäytetyötä, eikä yksikään ollut sosiaalialalta. Mielikuvavaikuttamisen tutkiminen sosiaalialan näkökulmasta olisi näkemykseni mukaan tärkeää suurten, koko yhteiskuntaa koskevien muutosten myötä. Kuinka uutiset ja uutisissa käytetty kieli vaikuttavat ihmisten mielikuviin ja asenteisiin? Alla olevaan kuvioon 11 on koottu tässä luvussa ehdotetut jatkotutkimusaiheet sanapilven muotoon.

KUVIO 11. Jatkotutkimusaiheet.

8 POHDINTA

Kiinnostus työllistymisen tukemisen keinoja kohtaan kumpuaa työtehtävistä, joita olen sosionomi (AMK) - koulutus pohjalla päässyt tekemään. Jo kuuden vuoden ajan olen päässyt tutustumaan yhteiskunnan tarjoamaan apuun ja tukeen työllistämisen palvelukentällä. Olen työskennellyt monessa eri kunnassa ja nähnyt alueelliset erot resursseissa vastata nuorisotyöttömyyteen, pitkäaikais-työttömyyteen ja osatyökykyisten työllistämiseen. Vaikka lait ovat koko valtakunnassa samat, alueelliset resurssit ja mahdollisuudet vaihtelevat suuresti.

Sosiaalitoimen palveluohjaajana vastasin kunnan työllisyyspalveluiden toteuttamisesta yhteistyössä TE-toimiston kanssa. Asiakkaitani olivat työmarkkinatuen saajat eli niin sanotut *sakkomaksulistalaiset*, joista kunta joutui maksamaan oman työmarkkinatukiosuutensa Kelalle. Tämä työtehtävä ajoittui toimeentulotuen Kelasiirron aikaan. Myöhemmin siirryin työhön toiselle näköalapaikalle, Te-toimistoon Tuetun työllistymisen palvelulinjalle. Työ oli hyvin samantyyppistä kuin kunnallakin, mutta Te-toimistossa oli käytettävissä enemmän konkreettisia työkaluja ja vaihtoehtoja asiakkaiden työllistymisen tukemiseen.

Vuodesta 2020 saakka olen työskennellyt alle 30-vuotiaiden nuorten kanssa, jotka ovat olleet työttömiä tai muutoin vaikeassa elämäntilanteessa. Koronapandemia pakotti nopeasti keksimään uusia tapoja tukea ja auttaa nuoria ja monista haasteistaan huolimatta pandemia on luonut uusia työkaluja ja käytänteitä vastata työllistymisen- ja opiskelun tukemisen yksilöllisiin tarpeisiin.

Kipinä sosiaalisten yritysten tutkimusta kohtaan syttyi sosionomi (YAMK)- opintojen aikana Strategian ja muutoksen johtamisen - kurssilla, jossa oppimistehtävänä perustettiin sosiaalinen yritys paperille. Kiinnostukseni heräsi laajemmin yritysvastuukysymyksiin ja yritystoiminnan eettisyyteen, joten jatkoin aiheen parissa vielä Vastuullisen liiketoiminnan - kurssilla. Opiskelumateriaaleista kävi ilmi, että sosiaaliset yritykset ovat jääneet marginaaliseksi keinoksi vastata työttömyyden ratkaisemisen haasteisiin ja uusia innovaatioita on syntynyt rinnalle.

Halusin selvittää, miksi sosiaaliset yritykset eivät ole lyöneet itseään läpi ja millaiselta niiden nykytila ja tulevaisuus näyttää.

Aloitin YAMK-opintoni vuoden 2020 syksyllä koronasulkujen aikaan etäopintoina. Koulutus on edennyt etäopintoina. Myös oppisyksyyteen 2022 ja opinnäytetyön esittämiseen saakka. Opinnäytetyö on tarkoitus esittää paikan päällä TAMK:in kampuksella marraskuussa 2022. Oppimistehtävissä olen sekä joutunut turvautumaan että halunnut turvautua sähköisiin aineistoihin ja materiaaleihin. Fyysiset kirjat tiedonhankinnan välineinä ovat olleet todella pienessä roolissa opintojeni aikana. Suuri osa tarvittavista kirjoista on saatavilla sähköisessä muodossa. Tämä opinnäytetyö on siis ajankuva 2020-luvun akateemisesta opiskelusta, tieteellisen tiedon hakemisesta sekä uuden tieteellisen tiedon tuottamisesta ja rikkoo näin ollen perinteisiä rajoja ja avaa suuntaviivoja tulevaisuuden tutkimustyöhön. Toiveena on, että opinnäytetyö herättää keskustelua tutkimus- ja kehittämistyön tulevaisuuden skenaarioista Tampereen ammattikorkeakoulussa ja mahdollisuuksien mukaan laajemminkin. Opinnäytetyö ja sen tulokset saatetaan tiedoksi VATES-säätiölle, joka on vammaisten, pitkäaikaissairaiden ja osatyökykyisten henkilöiden yhdenvertaisen työllistymisen asiantuntijaorganisaatio, Työ- ja elinkeinoministeriön työelämän kehittämisspalveluille sekä Yleisradion YLE uutistoimitukselle.

Opinnäytetyöprosessi eteni monien mutkien kautta. Tutkimuksen näkökulmaa jouduttiin hiomaan pitkään. Aluksi tarkoituksena oli tehdä kysely- ja haastattelututkimus sosiaalisten yritysten yrittäjille. Tutkimukselle haettiin tutkimusapurahaa Kuntoutumis- ja liikuntakeskus Peurungasta keväällä 2021, koska säätiö tukee hyvinvoinnin edistämiseen liittyvää tieteellistä tutkimustoimintaa ja myöntää apurahoja muun muassa opinnäytetöihin. Tukea ei kuitenkaan myönnetty tälle opinnäytetyölle. Apurahan puuttuessa, sosiaalisia yrittäjiä ei ollut mahdollista palkita mitenkään tutkimukseen käyttämästään ajasta, joten riski vastausprosentin pienuudesta ajoi pohtimaan muita tutkimustapoja.

Kirjallisuuskatsauksen yhteydessä alkoi kypsyä ajatus tutkia sosiaalisia yrityksiä uutisoinnin näkökulmasta. Ajatus oli uusi tulokulma sosiaalisten yritysten tutki-

mukseen, koska aiemmin on jo tehty haastattelu- ja kyselytutkimuksia. Tutkimuskysymykset hioutuivat tutkimusprosessin aikana, vaikka perusajatus tutkimuskysymysten sisällöissä pysyikin samana alusta saakka. Aineistosta nousi hyvin vastauksia tutkimuskysymyksiin, mutta se tarjosi myös uusia näkökulmia aiheeseen. Johtopäätökset ovat samansuuntaisia aiempien tutkimusten kanssa. Tuetun työllistämisen kentälle kaivataan pitkäkestoisia, kestäviä ratkaisuja. Uusia palvelumalleja suunnitellessa voidaan oppia paljon menneisyyden epäonnistumisista. Sosiaaliset yritykset ovat liki kahdenkymmenen vuoden aikana antaneet arvokasta kokemusta ja tietoa vaikeasti työllistyvien ihmisten tuen tarpeista ja työllisyyspolitiikan vaikutuksista tuetun työllistämisen palvelukentällä.

Jäin kaipaamaan palveluiden käyttäjien äänen kuuluviin saamista. Myös sosiaalisten yritysten konseptia vaivannutta ennakkoluuloisuutta pitkäaikaistyöttömiä ja osatyökykyisiä kohtaan jäin pohtimaan mielikuvavaikuttamisen näkökulmasta. Jokainen suomalainen käyttää jossain elämänsä vaiheessa sosiaalipalveluita, lähtien Kelan maksamasta lapsilisästä. Näin ollen voidaan todeta, että jokainen meistä on sosiaalitapaus, mikäli termiä lähestytään yhteiskunnan palveluiden- ja etuuksien näkökulmasta. Osatyökykyisen ja pitkäaikaistyöttömän statuksen takaa tulisi nähdä tukea tarvitseva ihminen. Ihmisen haasteiden sijaan tulisi kiinnittää huomiota olemassa oleviin resursseihin osallistua työelämään. Kohdennetulla, yksilöllisellä tuella resurssit saadaan valjastettua käyttöön. Tehdystä työstä hyötyvät niin yhteiskunta kuin ihminen itse. Syksyllä 2022 voimakas inflaatio kurittaa suomalaista yhteiskuntaa. Uskallan kuitenkin tämän opinnäytetyön lopuksi todeta, että mikään ei ole Suomessa niin kallista kuin tekemätön työ.

LÄHTEET

Annanpura Oy. 2022. Lausunto koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi sekä sosiaalisista yrityksistä annetun lain kumoamisesta.

24.5.2022. Työ- ja elinkeinoministeriö. Verkkosivu. Viitattu 24.8.2022.

<https://tem.fi/hanke?tunnus=TEM074:00/2019>

Bourbousson, C., Iglesias, A. & Richez-Battesti, N. 2020. Hybridization in Work Integration social Enterprise: a multilevel model. 36th EGOS Colloquium: "Organizing for a sustainable future responsibility, renewal and resistance".

Hambourg, Germany. Viitattu 15.1.2022. <https://halshs.archives-ouvertes.fr/halshs-03201977/document>

British Council. 2022. Resources for aspiring social entrepreneurs. Verkkosivu.

Viitattu 7.9.2022. <https://www.britishcouncil.org/society/social-enterprise/support-aspiring-social-entrepreneurs>

Bruder, I. 2019. A Social Mission is Not Enough: Reflecting the Normative Foundations of Social Entrepreneurship. Journal of Business Ethics. Viitattu

20.1.2022. <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2Fs10551-020-04602-5.pdf>

European Commission. n.d. Social Economy Action Plan. Verkkosivu. Viitattu

7.9.2022. <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1537&langId=en>

Grönberg, V. & Kostilainen, H. 2012. Sosiaalisten yritysten tila ja tulevaisuus. Yhteinen yritys - hanke. Loppuraportti. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja.

Työ ja yrittäjyys. 12/2012. Viitattu 19.8.2022. <https://tem.fi/documents/1410877/3342347/Sosiaalisten+yritysten+tila+ja+tulevaisuus+12032012.pdf>

Hanikka, K., Korpela, P., Mähönen, A. & Nyman, C. 2007. Yrityksen yhteiskuntavastuu ja sosiaalinen yritystoiminta. VATES. Viitattu 11.11.2021.

https://www.vates.fi/media/raporit_ennen_2009/1213091495_ketsy-referaatti.pdf

Isokangas, L. 2019. Suomen maakunnat kartta. YLE uutiset: Analyysi: Yhden sortin sote-soppa tämäkin, ministeriö pyysi kielenhuoltajien apua nimisotkuun – maakunta ei voi olla monen alueen nimi. Verkkosivu. Viitattu 17.10.2022.

<https://yle.fi/uutiset/3-11109349>

Jokinen, M. 2022. Opettajat pitävät erityisluokkien vähentämistä virheenä: Keskustelu MTV:n Uutisaamu-ohjelmassa 12.10.2022. Katsottu 17.10.2022.

<https://www.mtv.fi/sarja/uutisaamu-33001003011/keskiviikko-12-10-klo-625-1656990>

Kannampuzha, M. & Hockerts, K. 2019. Organizational social entrepreneurship: scale development and validation. School of Business and Economics,

University of Jyväskylä, Finland and LUT School of Business and Management,

Lappeenranta, University of Technology, Lappeenranta, Finland, Copenhagen Business School, Frederiksberg, Denmark. Viitattu 20.1.2022.

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/65216/kannampuzhahockertsorganizationalsocialenpdf.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Kansainvälinen sosiaalityöntekijöiden liitto. 2018. Maailmanlaajuinen sosiaalityön eettisten periaatteiden lausunto. Verkkosivu. Viitattu 28.9.2022

<https://www.ifsw.org/global-social-work-statement-of-ethical-principles/>

Kela. n.d. Työmarkkinatuen laskutus kunnilta. Verkkosivu. Viitattu 17.8.2022.

<https://www.kela.fi/yhteistyokumppanit-kunnat-tyomarkkinatuen-laskutus>

Koipijärvi, T. & Kuvaja, S. 2020. Yritysvastuu 2.0: Johtamisen uusi normaali. Kauppakamari. Viitattu 10.5.2021. E-kirja. Vaatii käyttöoikeuden. Nextory.

Koivistoinen, E. 2019. Yhteiskunnallinen yritys talouden ja hyvinvointiyhteiskunnan peilinä – Diskurssianalyysi yhteiskunnallisia yrityksiä käsittelevistä mediajulkaisuista. Yhteiskuntapolitiikka. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Jyväskylän yliopisto. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 14.1.2022. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/64587/URN%3aNB%3afi%3ajyu-201906133189.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Kostilainen, H. 2019. Finding a niche. social enterprises and the public service reform in Finland. Publications of the University of Eastern Finland Dissertations in Social Sciences and Business Studies No 196. Viitattu 26.1.2022.

https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/21070/urn_isbn_978-952-61-3072-9.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Krystynski, D. 2015. What is strategy? Youtube-video 5.1.2015. Katsottu 24.01.2021. <https://www.youtube.com/watch?v=TD7WSLeQtVw>

Kuntalehti. 2020. Kuntien maksamat työttömyyden sakkomaksut nousukiidossa. Verkkosivu. Viitattu 17.8.2022. <https://kuntalehti.fi/uutiset/tyottomyyden-sakkomaksut-rajussa-nousukierteessa/>

Lilja, T. 2011. Vajaakuntoisten työmarkkinamahdollisuudet sosiaalisen yrityksen tapauksessa s.46-57. Teoksessa Työpoliittinen aikakauskirja 3/2011, Finnish Labour Review 3 / 2011. Vsk. 54 vol. Työ- ja elinkeinoministeriö, 2011. Viitattu 21.8.2022. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162801/Ty%C3%B6poliittinen%20aikakauskirja3.2011.pdf.PDF?sequence=1#page=48>

Matties, A-L. 2017. Osallistumisen lupaus ja petos hyvinvointipalveluissa. Sosiologia 2/2017. 149-165. Viitattu 19.9.2022. <https://elektra-helsinki-fi.lib-proxy.tuni.fi/se/s/0038-1640/54/2/osallist.pdf>

Oivo, T. & Kerätär, R. 2018. Osatyökykyisten reitit työllisyyteen - etuudet, palvelut, tukitoimet. Selvityshenkilöiden raportti. Sosiaali- ja terveysministeriö Helsinki. Viitattu 6.9.2022. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161151/STM%20rap%2043%202018%20Osatyökykyisten%20reitit%20työllisyyteen.pdf>

Oivo, T. 2021. Yhteiskunnallisten yritysten strategia ja pohdintoja tutkimustarpeista. Puheenvuoro Ilona-hankkeen ja finSERN-verkoston Yhteiskunnallisten yritysten tutkijatyöpajassa 22.4.2021.

Patana, E. 2013. Sosiaalinen yritys johtohenkilöiden näkökulmasta. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö, Pori. Tampereen yliopisto. Sosiaalipolitiikan pro gradu -tutkielma. Viitattu 17.11.2021. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/84709/gradu06820.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Peuha, K. 2015. Yhteiskunnallisen yrityksen organisointi: Case Könkkölä. Yrittäjyyden ja liiketoimintaosaamisen koulutusohjelma. Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Ylempi amk opinnäyte-työ. Viitattu 20.11.2021. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/102724/Kaisa%20Peuha.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Puranen, T. n.d. Missio, visio, strategia ja omistajan tahtotila. Ammattijohtaja.fi. Viitattu 22.8.2022. <https://ammattijohtaja.fi/missio-visio-strategia-ja-omistajan-tahtotila/>

Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy. 2022. Lausunto koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi sekä sosiaalisista yrityksistä annetun lain kumoamisesta. 25.5.2022. Työ- ja Elinkeinoministeriö. Viitattu 24.8.2022. <https://tem.fi/hanke?tunnus=TEM074:00/2019>

Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. 2010. Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa Ruusuvuori J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. (toim.) Haastattelun analyysi. Vastapaino. Viitattu 1.10.2022. E-kirja. Vaatii käyttöoikeuden. Elibrs.

Saarijärvi, H. & Puustinen, P. 2020. Strategiana asiakaskokemus. Viitattu 22.9.2021. E-kirja. Vaatii käyttöoikeuden. Docendo.

Sitra. n.d. Yhteiskunnalliset yritykset. Verkkosivu. Viitattu 16.2.2022. <https://www.sitra.fi/aiheet/yhteiskunnalliset-yritykset/#ajankohtaista>

Sivonen, M. 2017. Dokumenttianalyysi tutkimusmenetelmänä terveystieteissä. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus. Terveystieteiden opettajan koulutus. Itä-Suomen yliopisto: Terveystieteiden tiedekunta, Hoitotieteen laitos. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 15.9.2022. https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/17863/urn_nbn_fi_uef-20170525.pdf

Sovasto, M. 2021. Sosiaaliset yritykset: lainsäädäntönsä kesyttämiä? Sosiaalityö. Kokkolan yliopistokeskus Chydenius, Humanistisyyhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Jyväskylän Yliopisto. Pro gradu - tutkielma. Viitattu 20.11.2021. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/77372/URN%3ANBN%3Afi%3Aju-202108164536.pdf?sequence=1>

Suomalaisen työn liitto. n.d. Merkityksellinen ja arvokas työ. <https://suomalaintyoy.fi/teemat/merkityksellinen-ja-arvokas-tyo/>

Suomen Yrittäjät Ry. 2022. Lausunto koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi sekä sosiaalisista yrityksistä annetun lain kumoamisesta. 27.5.2022. Työ- ja Elinkeinoministeriö. Viitattu 24.8.2022. <https://tem.fi/hanke?tunnus=TEM074:00/2019>

Tampereen Sarka Oy. 2022. Lausunto koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi sekä sosiaalisista yrityksistä annetun lain kumoamisesta. 24.5.2022. Työ- ja Elinkeinoministeriö. Viitattu 24.8.2022. <https://tem.fi/hanke?tunnus=TEM074:00/2019>

Tarvainen, T. 2022. Arvoliiton ohjelmapäällikön henkilökohtainen tiedonanto sähköpostitse 17.1.2022. Arvoliitto.

TE-toimisto. 2022a. Palkkatuki työnhaun apuna. Työmarkkinatori. Verkkosivu. Viitattu 16.8.2022. <https://tyomarkkinatori.fi/palvelut/fd36aba2-d7ba-4616-be66-5072b5e57963/palkkatuki-tyonhaun-apuna>

TE-toimisto. 2022b. Työolosuhteiden järjestelytuki. Sivustolla Suomi.fi. Verkkosivu. Viitattu 11.9.2022. <https://www.suomi.fi/palvelut/tyoolosuhteiden-jarjestelytuki-tyo-ja-elinkeinotoimisto/0a03f570-1b5b-4472-ad4b-9c3e1244fa0f>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2022. Työllisyys ja työsuhteet sukupuolittain. Verkkosivu. Viitattu 6.9.2022. <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-tila/tyo-ja-toimeentulo/tyollisyys-ja-tyosuhteet-sukupuolittain>

Tilastokeskus. n.d. Pitkäaikaistyötön. Verkkosivu. Viitattu 6.9.2022. <https://www.stat.fi/meta/kas/pitkaaikaistyot.html>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Kustannusosakeyhtiö Tammi: Helsinki. Viitattu 14.9.2019. E-kirja. Vaatii käyttöoikeuden. Elisa Kirja.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK). 2021. Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK). Verkkosivu. Viitattu 28.9.2022. <https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytanta-htk>

Työ- ja elinkeinoministeriö. n.d. Palkkatukea työnantajalle työttömän palkkaamiseen. Verkkosivu. Viitattu 16.8.2022. <https://tem.fi/palkkatuki>

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2021a. Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskus aloittaa toimintansa. Verkkosivu. Viitattu 18.8.2022. <https://tem.fi/-/yhteiskunnallisten-yritysten-osaamiskeskus-aloittaa-toimintansa>

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2021b. Rekisteriin merkityt yritykset. Verkkosivu. Viitattu 14.2.2022. <https://tem.fi/rekisteriin-merkityt-yritykset>

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2022a. Työkanava Oy. Verkkosivu. Viitattu 18.8.2022. <https://tem.fi/valtion-eritystehtavayhtio>

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2022b. Palkkatukea uudistetaan – esitysluonnos lausuntokierrokselle. Verkkosivu. Viitattu 18.8.2022. <https://tem.fi/-/palkkatukea-uudistetaan-esitysluonnos-lausuntokierrokselle>

Ukkonen, J. 2019. TE-toimiston pomo: Työttömien palkkatuki on tehotonta, koska rahaa syydetään joka puolelle – "Palkkatuen tarkoituksena on madaltaa työllistämisen kynnyksiä". YLE uutiset 5.9.2019. Viitattu 9.6.2022. <https://yle.fi/uutiset/3-10952129>

VATES. n.d. Väliyömarkkinat työvoiman ytimessä. Verkkosivu. Viitattu 6.10.2022. <https://www.vates.fi/tietopaketti/aluepaattajat/valityomarkkinat.html>

Viljanen, S., Lämsä, A.-M., & Kaakinen, J. 2017. Social Innovation: The Y-Foundation Case. In A. K. Dey, & T. Thatchenkery (Eds.), *Advances in Social Change, Leadership & Organizational Decision Making* (pp. 23-33). New Delhi: Bloomsbury Academic. Viitattu 19.12.2021. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/56807/intia%20115full%20caseproofreadpaper.pdf?sequence=3&isAllowed=y>

YLE. n.d. Yle yhtiönä: toimintaperiaatteet. Verkkosivu. Viitattu 13.3.2022. <https://yle.fi/aihe/yleisradio/toimintaperiaatteet>

YLE. 2015. Palkkatuki avaa entistä harvemmalle tien työelämään - suurin syy palkkatuki uudistus. Viitattu 4.9.2022. <https://yle.fi/uutiset/3-8395178>

YLE. 2020. Ylen uutis- ja ajankohtaistoiminnan journalistiset periaatteet. Viitattu 14.9.2022. <https://yle.fi/uutiset/3-11405388>

YLE. 2021. Lähes kaikki 15 vuotta täyttäneistä suomalaisista lukevat sanomalehtiä. https://yle.fi/uutiset/3-12141147?utm_source=social-media-share&utm_medium=social&utm_campaign=ylefiapp

YLE. 2022a. Uusi valtionyhtiö ryhtyy pian palkkaamaan osatyökykyisiä – näin valtio yrittää ehkäistä, ettei yhtiöstä muodostu markkinahäiriikköä. Viitattu 8.8.2022. <https://yle.fi/uutiset/3-12468021>

YLE. 2022b. Jos palkkatuki uudistus toteutuu, moni työllistetty jää ilman töitä – uudistuksesta kärsivät eniten heikoimmassa asemassa olevat, uskotaan kirpparilla. Viitattu 11.9.2022. <https://yle.fi/uutiset/3-12608724>

Zitting, J., Wiens, V. & Kainulainen, S. 2020. Huono-osaisuus rasittaa kuntien taloutta. S.316 - 322. *Yhteiskuntapolitiikka* 85 (2020):3. Viitattu 22.8.2022. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140094/YP2003_Zittingym.pdf?sequence=2

LIITTEET

1(2)

Liite 1. Kirjallisuuskatsauksen lähteet

Bourbousson, C., Iglesias, A. & Richez-Battesti, N. 2020. Hybridization in Work Integration social Enterprise: a multilevel model. 36th EGOS Colloquium: "Organizing for a sustainable future responsibility, renewal and resistance". Hamburg, Germany. Viitattu 15.1.2022. <https://halshs.archives-ouvertes.fr/halshs-03201977/document>

Bruder, I. 2019. A Social Mission is Not Enough: Reflecting the Normative Foundations of Social Entrepreneurship. Journal of Business Ethics. Viitattu 20.1.2022. <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2Fs10551-020-04602-5.pdf>

Hanikka, K., Korpela, P., Mähönen, A. & Nyman, C. 2007. Yrityksen yhteiskuntavastuu ja sosiaalinen yritystoiminta. VATES. Viitattu 11.11.2021. https://www.vates.fi/media/raporit_ennen_2009/1213091495_ketsy-refer-aatti.pdf

Kannampuzha, M. & Hockerts, K. 2019. Organizational social entrepreneurship: scale development and validation. School of Business and Economics, University of Jyväskylä, Finland and LUT School of Business and Management, Lappeenranta, University of Technology, Lappeenranta, Finland, Copenhagen Business School, Frederiksberg, Denmark. Viitattu 20.1.2022. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/65216/kannampuzhahockertsorganizationalsocialenpdf.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Koivistoinen, E. 2019. Yhteiskunnallinen yritys talouden ja hyvinvointiyhteiskunnan peilinä – Diskurssianalyysi yhteiskunnallisia yrityksiä käsittelevistä mediajulkaisuista. Yhteiskuntapolitiikka. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Jyväskylän yliopisto. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 14.1.2022. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/64587/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201906133189.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Kostilainen, H. 2019. Finding a niche. social enterprises and the public service reform in Finland. Publications of the University of Eastern Finland Dissertations in Social Sciences and Business Studies No 196. Viitattu 26.1.2022. https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/21070/urn_isbn_978-952-61-3072-9.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Patana, E. 2013. Sosiaalinen yritys johtohenkilöiden näkökulmasta. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö, Pori. Tampereen yliopisto. Sosiaalipolitiikan pro gradu -tutkielma. Viitattu 17.11.2021. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/84709/gradu06820.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Peuha, K. 2015. Yhteiskunnallisen yrityksen organisointi: Case Könkkölä. Yrittäjyyden ja liiketoimintaosaamisen koulutusohjelma. Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Ylempi amk opinnäyte-työ. Viitattu 20.11.2021. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/102724/Kaisa%20Peuha.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Sovasto, M. 2021. Sosiaaliset yritykset: lainsäädäntönsä kesyttämiä? Sosiaalityö. Kokkolan yliopistokeskus Chydenius, Humanistisyhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Jyväskylän Yliopisto. Pro gradu - tutkielma. Viitattu 20.11.2021. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/77372/URN%3ANBN%3Afi%3Aju-202108164536.pdf?sequence=1>

Viljanen, S., Lämsä, A.-M., & Kaakinen, J. 2017. Social Innovation: The Y-Foundation Case. In A. K. Dey, & T. Thatchenkery (Eds.), *Advances in Social Change, Leadership & Organizational Decision Making* (pp. 23-33). New Delhi: Bloomsbury Academic. Viitattu 19.12.2021. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/56807/intia%20115full%20caseproofreadpaper.pdf?sequence=3&isAllowed=y>